

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Oppericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

"Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang"

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR. } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INLICHTINGDIENST } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 4519. - POSTGIRO 14574

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 1987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

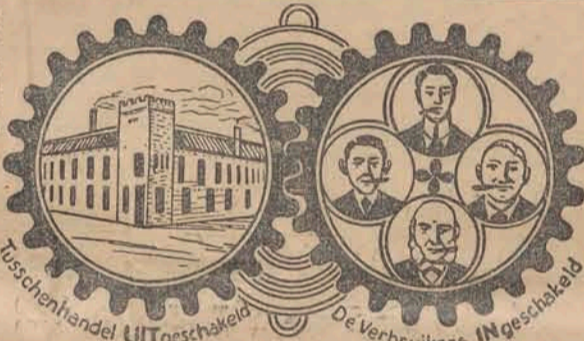
MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN

moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie,
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

Fa. Wed. A. VAN GEMERT & Zn. - Havana-Sigarenfabrieken-BEST (N.-Br.), Holland

EENIG ADRES VOOR LEVERING VAN SIGAREN RECHTSTREEKS AAN PARTICULIEREN

Het succes, dat wij reeds jaren hier in Holland hadden door onze sigaren rechtstreeks te verkopen aan de Verbruikers en dat wij door onze aanbiedingen hier in Holland dikwijls ook vele bestellingen ontvingen voor het leveren van sigaren aan familieleden of bekenden in Ned.-Indië, hebben ons op het idee gebracht aan de Particuliere Adressen in Ned.-Indië op dezelfde wijze onze offerte in te zenden, als wij in Holland doen. Al onze Afnemers zijn overtuigd, dat de sigaren, welke door ons tegen fabrieksprijzen worden afgeleverd, zeer concurrerend zijn, daar elke tusschenhandel wordt uitgeschakeld en de winsten, welke de tusschenhandel zou maken, den verbruiker ten goede komen, bedragen voor Holland 25 à 30 %. Nog belangrijker is zulks voor H.H. Rookers in Ned.-Indië, daar niet alleen Reizigers en Tokohouders (in Holland Winkeliers), doch ook IMPORTEURS worden uitgeschakeld, indien men

zeld z'n sigaren rechtstreeks gaat importeerden. Door Uwe benoogde sigaren rechtstreeks van onze fabriek te betrekken, zult U zich minstens 40 pCt. bevoordeelen. Wij raden U daarom aan eene proef te nemen met ons fabrikaat en zijn wij ervan overtuigd, dat U geregeld afnemer van onze sigaren zult worden. Blijvende relaties te winnen is ons doel en garandeeren wij U steeds prompte bediening en onovertroffen kwaliteit.

Tracht steeds met Uwe Vrienden en Kennissen eventueele bestellingen te combineeren om aanspraak te kunnen maken op punt 2 onzer leveringsvoorwaarden waardoor U 7 pCt. korting kunt genieten van het factuurbedrag.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT No. 4, WELKE GRATIS EN FRANCO WORDT TOEGEZONDEN

INHOUD: Bestuurlijke hervormingsarbeid op Java en Moedera: officieel nog niet begonnen, feitelijk reeds in vollen gang. — Een jubileum op Poeloe Weh. — Kunst, Kunsnijverheid en Huisvljt. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften: Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Mededeelingen. — Mutaties van 26 Dec. 1923 tot 2 Januari 1924.

DEN LEDEN wordt beleeft doch dringend verzocht bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Voor de Tropen
is het beroemde merk
„His Master's Voice“
GRAMOPHONES en PLATEN onmisbaar! De grootste Componisten: PUCCINI, LEONCAVALLO, MASCAONI, REIJER, SAINT-SAËNS, EDWARD ELGAR, MASSENET, enz. raden U in hunne attesten aan, uitsluitend DIT merk aan te schaffen als het hoogst begaafde kunstwerk der volmaaktheid.
De grootste Artisten op vocaal en instrumentaal gebied verleen hunne medewerking.
ALLEENVERKOOP te 's-Gravenhage bij
WILLEM SPRENGER
Agent der Gramophone Comp. Ltd.
PASSAGE 46 TEL. H. 3778

Old England
NIJMAN & PHILIPS
LADIES' AND GENTLEMEN'S TAILORS
COOLSINGEL 129 — — — ROTTERDAM

GELDBESPARING. Bij aankoop van Meubelen is het belangrijk volle, solide MEUBELN. Een bezoek aan onze ruime TOONZALEN geeft U een direct overzicht.
Eiken Slaapk. compl. f 160.— | Clubfaut., geh. voerend f 75.—
Eiken Huisk. compl. f 165.— | Artistiek Lichtornam. f 47.50
Eiken Heerenk. compl. f 275.—
Vraagt vrijblijvend offerte. MEUBELMAGAZIJN
„t WOONHUYZ“, Parkstraat 69
Let wel GEEN Filialen TEL. H. 5328

BESCHIKBAAR.

INDISCHE UITRUSTINGEN
VOORDEELIGST ADRES:
AU BON MARCHÉ
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

A.H.I.T.
Het ALGEMEEN HAAGSCH INSTITUÛT VOOR TANDHEELKUNDE (A.H.I.T.) te 's-Gravenhage, Piet Heinstraat 2a, Telefoon M. 4580, is onweerlegbaar de meest moderne en beste inrichting in Europa voor de behandeling van mond- en tandziekten. De behandeling geschiedt uitsluitend door bekwaame tandartsen-specialisten, onder leiding van tandarts Alex Mertens. Lage Tarieven. De gedrukte tarieven zijn kosteloos aan het Instituut verkrijgbaar, hetwelk geopend is alle werkdagen van des morgens 8.30 uur tot des avonds 10 uur, behalve van 6-7 uur. Zondagsmorgens van 10-12 uur.

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
VAN
Jansens & Titmus
FRIEZENVEEN
Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
ISERIEF & Co Magazijn „de Prijslijst“
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscourant op aanvraag gratis.

COLUMBUSSTRAAT 159
TEL. M. 5307
J. Julius Oppenheim
FOTOGRAAF
EX-OPERATEUR v.d. „SKETCH“

Piano's Orgels
G. A. J. VAN KALMTHOUT
Tel. 1562 **NIJMEGEN** Tel. 1562
Bisschop Hamerstraat 1-1a
Vleugels Kunstspelpiano's

Waar dineert en lunct gij **goed en goedkoop?**
RESTAURANT BAZARSTRAAT
Bazarstraat 5-7 Den Haag
bij het Vredespaleis en de Scheveningsche Boshjes
is het eenige adres in Den Haag, waar U kunt Lunchen vanaf f 0.75 en Dineeren vanaf f 1.-.
Restaurant à la Carte den geheelen dag. Gebruik van dranken niet verplichtend. Geen fooien.
Aanbevelend, O. F. DE VRIES

Noordeinde 13
speciaal adres voor koopjes
in Bont-, Wintermantels, Demi's en Winterjassen, Overhemden, Dassen, Jaeger- en Macco-Undergoederen, Regenmantels en Jassen in Gummi en Gabardine van f 25.- voor f 8.75, van f 35.- nu f 17.50, van f 50.- nu f 21.50 met zijde gevoerd enz., enz., 's avonds tot 9 uur geopend.

Bad- en Zweminrichting „DE REGENTES“
Telefoon M. 2739 Postrekening 69868
Weimarstraat 63, Den Haag.
In de onmiddellijke nabijheid van de Electr. tramlijnen 3, 5, 12 en de Stoomtram H. S. M.
Moderne inrichting, voldoende aan de hoogste eischen- van hygiëne en comfort voor de bezoekers.

Zwembaden - Kuipbaden - Douchebaden
Zwemabonnementen en Couponboekjes voor 50 Kuip- of Douchebaden op voordeelige voorwaarden.
Op verlangen Zout-, Zee-, en Dennenloofbaden.

DE HAAG VB N.V.
Vereenigde Bakkerijen
DE HAAGSCHE BROODFABRIEK EN DE OUDE VETTE HEN
Bilderdijkstraat 139 - DEN HAAG - Tel. M. 3820
Brood - Beschuit Banket
Geregelde bezorging in DEN HAAG, SCHEVENINGEN, RIJSWIJK en WASSENAAR.
FILIALEN en DEPOTS in alle wijken van Den Haag en Scheveningen.

Bestuurlijke hervormingsarbeid op Java en Madoera: officieel nog niet begonnen, feitelijk reeds in vollen gang.
Door E. L. K. SCHMÜLLING.

Met „begin“, waarvan in het opschrift sprake is, wordt bedoeld het begin der daadwerkelijke uitvoering der wet van 6 Februari 1922, waarbij het Regeringsreglement werd gewijzigd, en speciaal worden er mede bedoeld de data, waarop de eerste Provincie en de eerste Regentschapsraad in het leven zullen treden; wat voor dien tijd geschiedt, is voorbereiding, hoe onmisbaar en omvangrijk de daaraan verbondene arbeid ook moge zijn, hoe vele „voeten deze ook in de aarde“ moge hebben. Eerst op die data steken de schepen van wal ten aanschouwe van iedereen, althans van het groote, aan het openbare leven hoe ook deelnemende publiek, en vervoeren zij ten belange van de Indische maatschappij lading en opvarenden, n.l. zij beginnen aan hun taak, aan de uitvoering van hun werkprogramma, met de aanvaarding hunner verantwoordelijkheid, die, naar gehoopt, mogen bijdragen tot ver-

betering van allerlei toestanden, verhooging van welvaarts-, zedelijk en verstandelijk doorsneepeil, opdat er dus spoedig moge gezegd worden en blijken: de schepen hebben goed gevaren, de verwachtingen zijn overtroffen na op de eerste havens en reeden ten anker te zijn gegaan. De maritieme beeldspraak kan hier wel op zijn plaats heeten, niet alleen omdat Nederlanders van ouds zeevaarders zijn, maar ook omdat het onderwerp bestaat uit 2 eilanden met lange kustlijnen.
Maar zoover is men nog niet. Het is zeer de vraag of men wel reeds in 24 beide data zal kunnen beleven; vermoedelijk is 24 echter reeds dien van den eersten Regentschapsraad en in 25 van de eerste Provincie c.a.
Uit eene vrij omvattende en diepgaande bestudeering dezer materie is echter gebleken, dat er en hoeveel — zoo goed mogelijk benaderd — hervormende arbeid reeds verricht, hoeveel er aan hervormingen gelukkig reeds tot stand gekomen is: en dat is bij elkaar zeer veel, zeer belangrijk en hoogst belangwekkend. In het onderstaande zij de uitkomst dier studies en gegevens samengevat en er de hoofdzaken van bekend gesteld; zij hebben alleen betrekking op de Indonesische samenleving en maatschappij.

Aantooning van het aantal inlandsche gemeenten op 3 tijdstippen over 40 jaren met afzonderlijke opgave van desa's en kampongs.

Einde van het jaar.	Gebied, waarin gelegen.	Geheel aantal inl. gemeenten (i. g.).	Daarvan zijn kampongs (de overige zijn desa's).	Toelichtingen.
1880 eerste opnemingszielenaantal.	Gouvernem.-Landen. (4)	31000	600	(1) Op goede gronden geschat.
	Partic. Landerijen. (4)	1700	400	
	Vorstenlanden. (4)	18400	(onbekend)	
Totaal	Java en Madoera	51100	± 1000 (1)	(2) Deze zijn de befaamde kabekelans der Vorstenlanden; tot 1914 nog zeer losse samenwoningen, zeer klein en vaag; nagenoeg zonder dorpelijk verband; men kan ze niet noemen rechtsgemeenschappen.
1891 degelijk onderzoek van Holle.	Gouvernements-Landen.	30800	600	(3) Hiervan zijn 1500 kaloerahan, dus nieuwe scheppingen, de rest zijn kabekelans.
	Particuliere Landerijen.	1700	400	
	Vorstenlanden.	19400 (2)	(onbekend).	
Totaal	Java en Madoera.	51900 (a)	± 1000 (1)	(4) Afgekort achtereenvolgens: G. L., P. L., V. L.
1920 eerste volkstelling.	Gouvernements-Landen.	28050	400	zal bedragen, dus totaal 334500 als maximum of minstens 64 1/2 % van dat van 1891 of 65 % van dat van 1897 vormende.
	Particuliere Landerijen.	950	250	
	Vorstenlanden.	18400 (3)	(onbekend)	
Totaal	Java en Madoera.	37400 (b)	650 (1)	

Men ziet dus van a tot b in 29 jaren een teruggang met 14500 g, of als in verhouding van 100 tot 72 dus met 28 %; terloops zij evenwel opgemerkt, dat van dit resultaat kan gezegd worden, dat het vrijwel in 23 jaar is bereikt, want nog in 1897 bedroeg het aantal der i. g. in de G.L. ± 30500 en eerst daarna begon de daling; dus vanaf den voortijd tot het einde van dat jaar is de toestand vrijwel onveranderd gebleven; daarom is dan ook in aantooning II een regel voor 97 ingeschoven.
Intusschen is die evolutie ook nog na 1920 in vollen gang: zij gaat wel in vertraagd tempo voort op de P.L., maar dit doet aan de snelheid van het geheele proces weinig afbreuk, daar het aantal g. daarop zoo gering is. Voor de G.L. en V.L. gaat het daarentegen met onverminderde snelheid voort; in de G.L. wellicht sneller dan voorheen, zoodat op eind '23, dus 3 jaar later het aantal in de:

G. L. hoogstens nog 22000 (a) }
V. L. " " 10600 } zal bedragen, dus totaal 334500 als maximum of minstens 64 1/2 % van dat van 1891 of 65 % van dat van 1897 vormende.
P. L. " " 850 }

De „Vrije desa's“ gingen tot aan 1915 van 183 tot 122 op eind 20 terug. (a) Dit een en ander kan in verlichtenden zin van groot belang heeten voor de uitvoering van de wet van 22 voormeld.

Omtrent het „onderzoek van 1891“ zij aangetekend, dat toen ook het aantal der hoofdvestigingen of moederdorpen alsook dat der bij deze behoorende of er van afhankelijke gehuchten in de 3 gebieden werd vastgesteld; bijeen genomen opleverende het geheele aantal der „samenwoningen“ voor geheel Java en Madoera; v.z.v. bekend is dit het eerste en eenige onderzoek hieromtrent en de verkregene gegevens werden bewerkt en samengesteld door Holle.

Aantooning van de tijdstippen van het begin der vermindering en van het aantal, waarin zij heeft plaats gehad na die tijdstippen.

Einde der jaren.	Aantal inlandsche gemeenten.				Vrije desa's.	Toelichtingen.
	G. L. (2)	P. L. (3)	V. L. (4)	Totaal.		
1880	31000	1700	18400	51100	183 ?	De stippelijijn loopt onder het jaar, tot aan hetwelk er geene of nagenoeg geene verminderingen hebben plaats gehad; in bestuurlijken zin verkeerde men dus tot dat oogenblik in zekeren statischen toestand. Na dat tijdstip begint wat men zou kunnen noemen een dynamische toestand, een periode van actie en roering.
1891	30800	1700	19400	51900	"	
1897	30500	1700	19400	51600	"	
1915	24700	1700	19400	45800	183	
1920	23050	950	18400	37400	122	
	22300 pl. 750	1700-750	1500 klr. 11900 kbb.			
1923	22000	850	10600	33450	120	
1930	19500	500	4000	24000	100	

Brandstoffenhandel H. HAVINGA
Oud-Gezagvoerder Kon. Paketvaart-Mij in Ned. Oost-Indië
Lid van de Vereeniging „Oost en West“
Leverancioer van het Koninklijk Instituut v. d. Taal-, Land- en Volkenkunde v. N.-I.
Kantoor: HOEKVADE 13a - DEN HAAG - TEL. N. 624

HET VAN OUDS BEKENDSTAANDE
MUZIEKHUIS „TENZER“
PAUL KRUGERLAAN 114
Gramophoons in alle prijzen vanaf f 15.-
Gramophoonplaten vanaf f 1.50
Reparatie-inrichting voor alle soorten muziekinstrumenten
VERZENDING NAAR OOST EN WEST

DE HAAGSCHE BEDDENFABRIEK
PAPESTR. 25 - DEN HAAG - TELEF. H. 5432

**DEKENS
BEDDEN
LEDIKANTEN**

Levering van Fabrik aan Verbruiker.

**ERNEST CASSUTTO
TANDARTS**

(Lid van de Vereeniging „Oost en West“)

Prins Mauritsplein 3

(Plantsoengedeelte)

(VROEGER Fred. Hendriklaan) Telefoon SCH. 61

LAGE VASTE tarieven

Wat het klein gedrukte betreft, diene het volgende:

Kol. 2: het totaal der feitelijke vermindering bedraagt vanaf 1891: 8500, vanaf '97: 8200 tot 22300, maar er zijn in dien tijd bijgekomen 750 g. van de P.L., die men in kol. 3 aangegeven vindt als af te trekken getal.

Kol. 3: zie kol. 2.

Kol. 4: er zijn 1500 kaloeerahans gevormd uit $\pm 5 \times$ zoovele kabekelans, waaruit de 19400 nog in hun geheel bestonden; er zijn dus 7500 kbl. verdwenen en 1500 kbl. bijgekomen, wat bij elkaar dus een verschil van 6000 oplevert; de rest van 13400 is dienovereenkomstig gespecificeerd (zie bijl. A. van het Kol. Versl. van '21/'22).

Voor de 3 jaren '21, '22, '23 is in de G. L. als doorsnee van vermindering 350 per jaar aangenomen; dit kan wel een minimum heeten in verband

met de toelichting op de regeling van eind '19 op de samenvoeging en splitsing van i.g. en het rapport der kiesrechtcommissie, in begin '23 verscheenen. Dit geldt ook voor de 7 jaren tot eind 1930; daarvoor is op goede gronden aangenomen eene even groote gemiddelde jaarlijkse vermindering, dus ook van 350; door den te verwachten overgang van kampongs tot stadsgemeenten, waarmede ernstig rekening behoort te worden gehouden, kan dit ook als minimum gelden. Voor de Vorstenlanden wordt aangenomen, dat er bij de 1500 van eind '20 nog 700 klrh. tot eind '23 zullen bijkomen, terwijl de 4000 van 1930 een maximum moet heeten, reeds in 1928 bereikt, als wanneer de reorganisatie zal zijn voltooid; het is ruim $\frac{1}{5}$ van 19400. Voor de P.L. kan op een teruggang met 50 per jaar gerekend worden. Het uiteindelijk totaal van 24000 is stellig nog te hoog.

Aantooning van beteekenis en gevolgen van die verminderingen (waarbij de P. L. en vrije desa's buiten beschouwing blijven, daar zij slechts pl.m. 5 % van geheel Java en Madoera bestaan, hun aantal gering is en de daarvoor opgegeven cijfers te weinig vertrouwen verdienen). In doorsnee is van elke gemeente toegenomen in de:

a. G. L. van 1891-1920, wat vrijwel gelijk staat met 1897-1920.				
1. het zieleantal:	van 516 tot 1260, dus als van 100 tot:	245		
2. de oppervlakte van het geheele gemeentelijke of politieele gebied:	„ 506 „ 701 B, „ „ „ 100 „ :	140		
3. het terrein der rechtstreeksche bemoeienissen der gemeentehoofden:	„ 181 „ 420 B, „ „ „ 100 „ :	233		
b. V. L. van 1915-1920.				
1. het zieleantal:	„ 110 „ 243, „ „ „ 100 „ :	231		
2. de oppervlakte van het geheele gemeentelijke of politieele gebied:	„ 71 „ 100, „ „ „ 100 „ :	140		
3. het terrein der rechtstreeksche bemoeienissen der gemeentehoofden:	„ 28 „ 69, „ „ „ 100 „ :	246		

De cijfers van b. hebben in vergelijking met die van a. eene meer theoretische waarde, daar de kbl. aan geringe beteekenis paren kleinheid, vaagheid en onvastheid; aldus samenwoningen vormende met nagenoeg geene of zeer zwakke bestuur-

lijke structuur. Gelijk vanzelf spreekt, zouden voor eind '23 de cijfers in de vierde kolom voor a. in regelmatige toeneming zijn aangegroeid; en voor b. zoude die groei aanmerkelijk grooter zijn.

Aantooning der samenvoegingen en splitsingen in de G. L. buiten de P. L. (samengesteld uit het K. V.).

Jaren.	Aantal gevallen van		Totaal der gevallen, waarin het gebied der inlandsche gemeenten is gewijzigd.	Hierin zijn niet begrepen de talrijke gevallen van grenswijzigingen door ruiling met boschgrond, bij afbakening van boschcomplexen, ruiling van enclaven e. d. m.
	Samenvoegingen.	Splitsingen.		
1880-1895	1191	398	1589	
1895-1916	3898	450	4348	
1916-1921 (Eind 1920)	1545	34	1579	
1880-1921	6634	882	7516 (a)	

Voor de jaren '21, '22, '23 kan men rekenen op gemiddeld een totaal van 400 gevallen per jaar, dus op in het geheel 1200, die, zooals gezegd, het aantal i.g. in het geheel $3 \times 350 = 1050$ zullen doen verminderen. Neemt men aan, dat bij elk „geval“ in

doorsnee $2\frac{1}{2}$ gemeente (een minimum) betrokken zijn geweest, dan levert dit op een totaal van ± 19000 gemeenten, dat daarbij sinds 1880 betrokken is geweest.

Aantooning van de, zacht gezegd, onbevreedigende wijze waarop dit groote en veelbeteekenende gebeuren in den Regeerings-Almanak is behandeld.

Op het eind van het jaar.	Aantal inl. gemeenten volgens						Verschil.		
	den Regeerings-Almanak			of afgeleid uit het Kol. Versl.			G. L.	P. L.	V. L.
	G. L.	P. L.	V. L.	G. L.	P. L.	V. L.			
1880	34740	1115	18400	36061 **			206 **		
1882	35411	1115	18400	30172	—	—	5239	—	—
1891	33642	1106	19400	30816	1673	15882	2826	—	3518
1892	33673	1106	19400	30798	—	—	2875	—	—
1902	31244	1164	19400	27715	—	—	724	—	—
1912	30739	1152	19400	25522	—	—	5217	—	—
1917	30785	1152	19400	23967	—	—	6768	—	—
1920	30833	952	19400	23050	950	13400	7783	—	6000
1922	—	—	—	—	—	—	—	—	—

** Hierbij moeten nog ± 1000 kampongs opgeteld worden, en daardoor zou ook het verschil 1000 grooter, dus ± 1200 worden. Overigens is dit getal 26061 geheel onbetrouwbaar, onaannemelijk en bijkans in tegenspraak met dat van 1882; het is voortgekomen uit de opnemings van 1880. Een streep beteekent, dat er geene gegevens zijn aangetroffen, dan wel, dat men deze niet met voldoende zekerheid door afleiding kon bepalen. De gegevens voor '82, '92, (zoo ook voor '97 in aant. II) voorts die van 1902, '12 en '17 zijn ontleend aan het 5-jaarlijk-

sche onderzoek naar het grondbezit; de tusschenliggende van '87 en 1907 werden overbodig geacht, daar zij te weinig bewijsmateriaal aanbrenge; zulks geldt echter niet voor '17, daar dit in de periode van even snelle als recente evolutie van na 1912 valt en het onmisbaar was voor de berekening van de 23050 van 1920 aan de hand van de samenvoegingen en splitsing van '18, '19 en '20. Het aantal der P.L. is bij gebrek aan beter aan den Almanak ontleend, maar hoogstwaarschijnlijk nog te groot. De regel voor eind '22 is er aan toegevoegd, omdat

**SPECIAL ADRES
VOOR DAMES
EN KINDER
KONFEKTIE**

V.S.

GERZON

LOUIS ZELDENRUST

GEDIPLOMEERD DAMEKAPPER
Premier Prix Academie Nationale, Paris

PLEIN 16 — TEL. H. 5460 — DEN HAAG

HAARWERKEN (Speciale bewerking voor de Tropen)
HENNÉ APPLICATIES (Onschadelijk haarkleuren)
Ondulation Permanente (best. tegen atmosoh. invl.)
FRANSCH MODELHOEDEN en PARFUMERIEËN

P. VAN DEN BRUL

Veenestraat 15 Den Haag
Amsterdam, Hoorn, Leeuwarden, Groningen, Hilversum

Heeren-, Jongens- en Kinderkleding

Speciale afdeling voor

Kleding naar Maat

M. DIJKERMAN

Fred. Hendriklaan 198 - Den Haag - Tel. S. 1384

Schoenen naar Maat

in de beste uitvoering, zeer GEMAKKELIJKE en ELEGANTE MODELLEN

Verzending naar Oost- en West-Indië

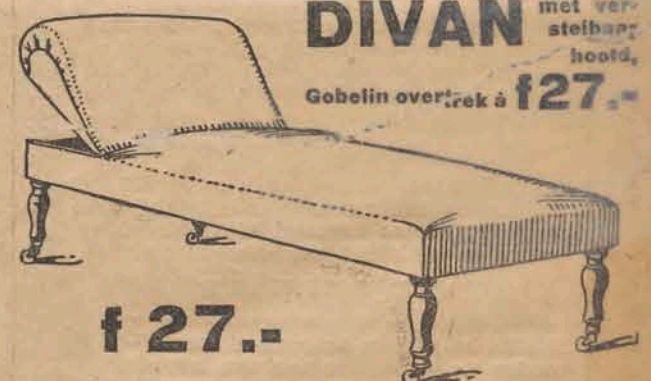
BESCHIKBAAR.

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

DIVAN met verstelbaar hoofd.

Gobelin overtrek à f 27.-

f 27.-

Goedkoopst adres voor het meubeleeren en stoffeeren van woningen

**LIJSTEN- EN FOTOHANDEL
D. DOOLAARD**

Weinkenstraat 18 - Den Haag - Telef. M. 3137

**KUNSTHANDEL
LIJSTENFABRIEK**

Speciaal adres v. verzend. n. Indië. Gratis verpakk.

Ga niet naar de Tropen

zonder originee's Voedingszouten
en **AURUM POTABILÉ**
van JULIUS HENSEL

Deze preparaten zijn daar onmisbaar en meer dan hun gewicht aan goud waard. Vraagt gratis Prospectus aan uwen Apotheker of schrijf er om aan

Kantoor Ned. en Kol. „Henselwerke“, Apeldoorn

F. P. JANSSEN Rijksweg 135 WASSENAAR

Tel. KIEVIET 562 (Haagsche aansluiting)

REPARATIEWERKPLAATSEN VOOR AUTOMOBIELEN

Modemagazijnen
HENNEMAN & PLUKKER
 Valeriusstr. 28-38
 DEN HAAG

Grootste Speciaal Magazijnen
 in Japonnen, Blouses, Rokken,
 Peignoirs, enz. enz.

Gedurende den Winter steeds nieuwe zendingen voile Blouses en Japonnen voor Indië

ROVER LEVERANCIER OSMOND
 OOST EN WEST

RIJWIELEN
 BIJ
J. H. C. MERCKEL
 PARKSTRAAT 67 - TEL. H. 3127
 BEEKLAAN 355 - TEL. M. 461
 DEN HAAG

ALL STEEL VERZENDT NAAR OOST EN WEST BATAVIER

Maison van Dooremaalen
 ♦♦♦ Mauritskade 73 ♦♦♦
 Den Haag - Telef. H. 7147
 Uitsluitend prima Dames- en Heeren-
 kleeding naar maat
 Zeer billijke prijzen. - Stalen op aanvraag disponibel.

BIJZONDERE NUMMERS

VAN
„DE HOLLANDSCHE REVUE“

onder redactie van
 JOH. KONING & K. WIJBRANDS

Wij vestigen er de aandacht op, dat van de in 1923 verschenen bijzondere indische nummers (2 afleveringen) nog enkele exemplaren aanwezig zijn, welke tegen den specialen prijs van 75 ct. (elk nummer) rechtstreeks aan onze administratie, Oudegracht 176, Utrecht, of alom bij den Boekhandel te verkrijgen zijn.

Rijk geïllustreerd.

Taim niet met het wegzenden Uwer bestelling, daar nog maar enkele nummers voorradig zijn. Abonnementsprijs per kwartaal 15.-. Verschijnt den eersten en vijftienden van iedere maand.

VRAAGT PROEFNUMMER

In 1924 verschijnen wederom 4 zeer bijzondere en belangrijke nummers, ziet uit naar nadere berichten hieromtrent in ons bl.

Deze uitgaven zijn IN den abonnementsprijs begrepen.

men die spoedig zal kunnen invullen uit den Almanak voor '24 en uit de eerlang te publiceren uitkomsten van het grondbezit over '22. De gegevens voor '91 vindt men in het K. V. van '92/'93 als de door den bekenden Holle uitstekend bewerkte uitkomsten van een uitgebreid onderzoek. Het is zeer noodig, dat men eindelijk betrouwbare gegevens over de P.L. verkrijge, die hun rechtskarakter als zoodanig na '15 niet alleen in vrij grooten getale verloren hebben, maar zulks is op verschillende wijzen gegaan. Ter verdere illustratie van het opvallend en ergerlijk groot verschil tusschen Almanaksschijn en de werkelijkheid, voor, om, bij en achter de „blauwe bergen“, zij erop gewezen, dat de 30833 en 30785 voor '20 en '17 volgens den Reg. Alm. vrijwel gelijk zijn aan wat het K.V. opgeeft voor de jaren '87 en '591; men is dus in den Almanak ± 30 jaar, bijna een derde eeuw, met de berichtgeving ten achteren.

(Wordt vervolgd).

Een Jubileum op Poeloe Weh.

Inderdaad! — Het Gewest Atjeh en Onderhoorigheden heeft den laatsten tijd over gebrek aan belangstelling zoowel in het Moederland als daarbuiten, niet te klagen!

Reeds op zichzelf was 1923 voor dit Noordelijk deel van Sumatra een jaar van herdenken, waar het Nederlandsche Gezag immers een halve eeuw geleden voor het eerst den voet aan wal gezet had — en dit feit was aanleiding dat in de Nederlandsche pers een aantal artikelen verscheen waarin, door middel van woord en beeld, werd aangetoond, dat datzelfde Nederlandsche Gezag toch ook nog wel iets anders in dit deel van zijn koloniale bezittingen had verricht, dan wat in het algemeen werd verkondigd. Daarnaast verscheen een reeds eerder door ons aangekondigd werk over den economischen bloei van het veelbesproken Gewest, terwijl tenslotte het Atjeh-Instituut korten tijd geleden een vlugschrift deed verschijnen onder het opschrift: De Rijkdommen van Atjeh!....

Voegt men bij deze „literaire belangstelling“ het feit dat de Pacificatie van Atjeh en Onderhoorigheden in 1923 in elk opzicht kon worden onderstreep; dat berichten ons bereikten hoe vroegere verzethoofden, uitgeweken naar den Overwal, terugkeerden tot dit Nederlandsche „Wingewest“ en hoe de officieele verslagen iedere maand gewogen van „rust“, dan mag er, dunkt ons, plaats ingeruimd worden voor de geachte: dat er in de laatste tien-tallen jaren ook in dit gewest werk is gedaan, waarop wij, Nederlanders, trotsch mogen zijn.

Met die gedachte opent de bekende geschiedschrijver Dr. M. G. de Boer een Jubileumuitgave, verschenen naar aanleiding van het vijf-en-twintigjarig bestaan der Naamlooze Vennootschap „Zeehaven en Kolenstation Sabang“, meer bekend als „De Sabang Maatschappij“, waarvan op 25 November 1898 te Batavia „de acte verleden werd“. Tot in de kleinste bijzonderheden heeft Dr. de Boer in dit werk melding gemaakt van hetgeen de Sabang Maatschappij in den loop van een halve eeuw op Poeloe Weh, „het eilandje, dat eeuwenlang, vergeten en verwaarloosd, bij de noordpunt van Sumatra heeft gelegen“, wist tot stand te brengen.

Een korte voorgeschiedenis gaat aan deze historie van een kwart eeuw vooraf. Melding wordt gemaakt van de vestiging der Atjeh-Associatie door den heer J. M. H. van Oosterzee, lid der firma De Lange & Co., in samenwerking met de Nederlandsche Handelsmaatschappij, en van de plannen van J. B. van Heutsz, neergelegd in zijn „geruchtmakend“ boek: „De Onderwerping van Atjeh“.

Die plannen hebben niet steeds en niet overal de zoo gewenschte instemming gevonden. „Ook niet“ — zegt Dr. de Boer, — „in de journalistiek in

Indië. Niettegenstaande van buitenlandse zijde begeerige blikken werden geworpen op het eiland gelegen juist in het midden der groote Oceaanruimte die van het Westen naar het Oosten leidt“ (woorden van de *London and China Telegraph* van Januari 1893) bevatte het *Bataviaasch Handelsblad* *) van 22 April 1893 een Ingezonden Stuk, „dat van zeer weinig optimisme getuigde“; „hoe onwaarschijnlijk was het dat 'teenzaam eiland een gewichtige handelsplaats zou worden“. „Plaatsen als „Singapore“, zoo ging de schrijver voort, „schijnen „bestemd om ten eeuwigen dage het centrum te „blijven van het wereldverkeer; men doet dus verstandig niet te veel verwachten van Poeloe Weh „te koesteren“.

Dr. de Boer citeert dezen schrijver om des te duidelijker aan te toonen hoe verkeerd nog destijds over Sabang geoordeeld werd. En anderzijds wijst hij op de moeilijkheden die de Sabang Maatschappij, met dergelijke meeningsuitingen voor zich, te overwinnen had.

Dank zij den steun van Generaal Van Heutsz; dank zij de medewerking van de Regeering en van de Stoomvaart Maatschappijen; dank zij vooral het streven van Jhr. G. C. Quarles van Ufford, van 1903 tot 1921 directeur der Maatschappij, werd in den zomer van het jaar 1903 door de Staten Generaal het wetsontwerp aangenomen, waarbij werd bepaald dat Sabang zou worden opgenomen in de mailroute en op den 28sten September van genoemd jaar liep de *Koning Willem III*, als eerste mailboot, de haven van Sabang binnen.

Aan de hand der historie gaat de schrijver van het Jubileumboek der Sabang Maatschappij breedvoerig de *ups and downs* van het bedrijf op Poeloe Weh schetsen. Foto's van den reeds genoemden Directeur G. C. Quarles van Ufford, J. M. H. van Oosterzee, C. G. Vattier Kraane, Gouverneur-Generaal J. B. van Heutsz, van den heer L. L. F. de Greve, gedurende een tiental jaren Hoofdadministrateur der Maatschappij op Sabang, van zijn opvolger H. Smitt en van den huidige bestuurder F. C. baron van Aerssen-Beyeren van Voshol versieren het mooie werk, naast afbeeldingen betrekking hebbende op het bedrijf der Maatschappij, waarbij een foto van de Sabangbaai, voordat in 1896 met den aanleg der haveninrichtingen werd begonnen, een welsprekend en veelzeggend contrast vormt met die van Sabang in 1923.

Na een aantal Grafische en Geografische kaarten vermeldt het Jubileumboek der Sabang Maatschappij naamlijsten van Commissarissen, Directies en Hoofdadministrateurs vanaf den datum der oprichting, 3 Januari 1899, tot op dit oogenblik.... alleen een foto van den tegenwoordigen Directeur, Jhr. H. L. Quarles van Ufford is vergeten. Bescheidenheidshalve misschien?

Een Jubileum op Poeloe Weh!

De „Sabang-Maatschappij“, of — wilt ge — „de Naamlooze Vennootschap Zeehaven en Kolenstation Sabang“ viert haar zilveren feest! Veel heeft zij, en veel heeft haar hooger en lager personeel bijgedragen tot den bloei van het eiland en van het Gewest waartoe het behoort. Talrijk vele zullen de gelukwensen zijn die haar bereiken in deze tijden van herdenking. Gelukwensen, even hartelijk gemeend als welverdiend! Ja, we herhalen: Inderdaad heeft het Gewest Atjeh en Onderhoorigheden en hebben allen die het helpen groot maken, over gebrek aan belangstelling thans niet te klagen....

Ondanks het zwaar lichamelijk lijden, waaraan hij daarginds, in het heerlijk Montreux is blootgesteld, zal er over het Jubileum der Sabang-Maatschappij vreugde zijn in het hart van den man, die de grondlegger geweest is van al hetgeen Atjeh ons biedt. Zijn foto neemt in de feestuitgave der Sabang Maatschappij de grootste plaats in. Terecht! Hij,

*) Toen nog niet onder Hoofdredactie van Mr. Thomas!

F. N. LOEB, Noordeinde 107-109
 TEL. H. 3149 DEN HAAG OPGERICHT 1882

Levert op **afbetaling:**

KLEEDING voor Heeren, Dames en Kinderen
 MEUBELEN, BEDDEN, TAPIJTEN, Gordijnen
 Complete Woning-Inrichtingen

Gramophoons - Rijwielren - Kachels - Lampen - enz. enz.

Grand Pension VILLA DES ROSES
 DUINWEG 22, VAN STOLKPARK
 Scheven. Boschjes.

Eerste Rang Familie-Pension
 Stroomend Koud- en Warm Water

Voor grote Families speciale overeenkomst

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A.

DEN HAAG

TELEFOON 4782

van Heutsz, was het ook, die Poeloe Weh gemaakt heeft tot wat het nu is, en hij was het, die hetilveren feest van hetgeen in den diepsten grond zijn schepping was, mogelijk maakte....
Op zulk een feest, met zulk een grondlegger onze beste wenschen Sabang-Maatschappij!....
J. L.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Het „Adolfisme“.

De lezers van Het Koloniaal Weekblad, die het belangstelling de Indische berichten betreffende Inlandsche handenarbeid hebben gevolgd, zullen zich den naam „Adolfisme“ herinneren, als uitdrukking van de onbegrip in Indië geboren loffelijk streven „om te trachten de scholen voor de daar inheemsche bevolking dienstbaar te maken ook aan andere dan eenzijdige verstandelijke ontwikkeling“ en dit naar aanleiding van het werk van den heer Adolf, eerst onderwijzer aan de Hollandsch-Inlandsche school te Siak, thans in opdracht van het Gouvernment, op Java verschillende Inlandsche scholen bezoeking om met de directies daarvan in overleg te treden, op welke wijze bovengenoemd streven het best bevorderd zou kunnen worden, n.l. in iedere streek in verband met de daar speciaal bestaande takken van huisvlijt en kunstnijverheid.

Eenige resultaten nu van dit werk zijn, zooals wij hebben aangekondigd, gedurende een paar weken tentoontgesteld geweest in het stedelijk Museum van Onderwijs, Hekkelaan 4 te 's-Gravenhage, waar op verschillende middagen de heer van der Meulen, de nieuw benoemde Directeur van Onderwijs m. v. en Mej. Keuchenius, leeraren aan de school voor Inlandsche onderwijzers te Salatiga, eveneens met verlof, uitleggingen gaven van een en ander.

De heer van der Meulen begon dan telkens met te zeggen, dat het tentoongestelde niet met voorbedachten vande daartoe was verzameld. Onafhankelijk van elkander hadden mej. Keuchenius en hijzelf ieder een kleine verzameling, voornamelijk tekenwerk van leerlingen, meegenomen en, toevallig elkander hier ontmoetende, zijn zij op het denkbeeld gekomen die stukken op deze wijze aan belangstellenden te toonen.

Dit is een gelukkige gedachte geweest en de uitvoering er van heeft zeker kunnen bijdragen tot de zoo noodige vermeerdering van belangstelling der Nederlanders voor Indië, welke langs den weg der kunstwaardeering stellig op de meest onbaatzuchtige en daardoor duurzame wijze te bereiken is.

H. M. de Koningin-Moeder gaf bij haar bezoek aan de tentoonstelling j.l. Zaterdagmorgen weder het voorbeeld van belangstellende aandacht voor alles, wat Indië aangaat. Dagelijks zijn er vrij vele bezoekers geweest, die zich allen gretig lieten inlichten en ook de pers heeft zich niet onbetuigd gelaten, al waren haar oordeelvellingen niet één en al lof.

In Het Vaderland o.a. uitte L. W(illink), die een groot bewonderaar is van de Indische Kunstnijverheid, o.m. zijn ergernis, dat de directrice van het Schoolmuseum bij haar openingswoord dezer tentoonstelling o.m. zeide: „Indië moet beschaafd worden. Hulde daarom aan dit pionierswerk. Voor Nederlandsche onderwijzers is zulk een Indische arbeid ook zoo nuttig.“

Onze Westersche rashedoogmoed schijnt bijna onuitroeibaar, als wij, na drie eeuwen kennismaking, nog niet beseffen, dat wij eerder door den oosterling beschaafd kunnen worden, dan omgekeerd, al zijn wij hem op technisch en hygiënisch gebied vooruit. Een onderwijzer aan een Hollandsche school hier, hoorden wij, terwijl hij de teekeningen des zes tot twaalf-jarige leerlingen van de Siaksche school bekeek, de opmerking maken: „Zulk werk kan geen enkele jongen van onze lagere school leveren. Zij zijn ons daar véél vooruit!“ De natuurlijke kunstaanleg van het oostersche kind — gevolg van een eeuwenoude innerlijke volksbeschaving en zielerust — was dezen westerling dus een openbaring. Zoo zal het menigen bezoeker gegaan zijn en al ware dit de eenige uitwerking dezer tentoonstelling, dan zou zij niet tevergeefs zijn gehouden.

Maar er was meer verblijdenswaardigs.
De heer van der Meulen vertelde: Toen de heer Adolf bij zijn teekenonderwijs in Siak volgens de van ouds voorgeschreven methode, al heel gauw bemerkte, dat zijne leerlingen niets voelden voor het natrekken van Europeesche voorbeelden van voor hen totaal onbekende theestoven, arresleden, kerkjes en wat dies meer zij, besloot hij hen zelve een voorbeeld te laten kiezen. Een der jongens bracht een plaatje van een landschap mee, dat zij nateekenden, doch toen hij daarna weer een paar

jongens de opdracht gaf meer voorbeelden mee te brengen, zeiden zij niets te hebben. Niet wetende, dat hij pas kort in Indië was, dat in een inlandsch huis meestal geen boeken of platen te vinden zijn, verdacht hij die jongens van onwil en zeide, bij wijze van straf, dat hij dan ook niets had en zij maar zelf iets moesten verzinnen. Een paar uur lang bleven de jongens doodstil aan het werk en wat er toen uit hun handen kwam, was den onderwijzer een openbaring: hij zag versieringsmotieven, zóó mooi als geen Hollandsch teekenboekje bevat. En van toen af begreep de heer Adolf, dat de juiste weg moest zijn: de kinderen zooveel mogelijk uit zichzelf te laten doen, daar het opleggen van Westersche methoden en opvattingen, hun natuurlijke aanleg zou bederven.

Hij besloot dit ook op het gebied van houtsnijwerk toe te passen. Hij ging met de jongens de bosschen in om geschikte houtsoorten te zoeken, wat ook vanzelf aanleiding gaf tot praktische plantkundelessen en gaf hun daarna ieder een klein vierkant stukje ter bewerking. Eenige resultaten hiervan waren ter tentoonstelling aanwezig, ook gepolichromeerde, alle knap gedaan, maar waaronder slechts enkele merkwaardig origineele; uit de meeste bleek toch Westersche invloed, wat zeker niet vreemdend is, daar Indië reeds zooveel eeuwen lang onder vreemde heerschappij en import heeft gestaan.

Ditzelfde verschijnsel viel op te merken bij het eveneens tentoongestelde werk der meisjes van de opleidingscholen voor Inlandsche onderwijzeressen te Salatiga en te Solo. Op eerstgenoemde school was mej. Keuchenius begonnen met de meisjes op de Europeesche wijze te leer- en styleeren, echter naar Indische bloemen en de leerlingen ieder vrijlatend in haar eigen opvatting. Toen zij op aanraden van den heer Adolf de meisjes geheel uit zichzelf liet werken, maakten zij de ter tentoonstelling opgehangen, gekleurde batikmotieven. Hieruit blijkt hare groote vaardigheid, gesteund op eeuwenoude traditie, al valt er ook veel verkeerde, hoewel misschien onwillekeurige, Westersche beïnvloeding op te merken, naast verloren gegaan begrip der oude traditioneele ontwerpen, hetgeen bij het werk der minder talentvollen 't duidelijkst te zien is uit de koude leegheid van opvatting.

De groote moeilijkheid bij het teeken- en handenarbeid- onderwijs, wil dit werkelijk doeltreffend zijn is: den inboorling die bewustheid weer te geven. Hiertoe zijn alleen bijzonder hoogstaande kunstenaars in staat, die de Indische kunstgeschiedenis onder de knie hebben. Zouden er onder de Javanen zulke zijn? Zou er onder de Westersche onderwijzers zoo iemand te vinden zijn?

De heer Adolf is, naar wij vernemen, nog jong, hij kan aldoende nog véél leeren, vooral waar hij blijk geeft er zich met hart en ziel aan te geven. Als hij eertlang met verlof komt, kan hij ook hier met de vooraanstaanden op dit gebied voeling zoeken en zoo, gaandeweg met meerdere ondervinding toegerust, zijn prachtige taak voortzetten. Natuurlijk zal hij, gelijk ook hier te lande de ondervinding helaas leert, juist van zijne collega's dikwijls de minste medewerking en sympathie ondervinden, maar... „de aanhouder wint“ en... „zij, die gelooven, haasten niet, noch laten zich ontmoedigen“.

„Boeatan“, wier streven altijd in dergelijke richting heeft gelegen, verheugt zich over deze nieuwe pogingen in Indië tot opleving van den daar inheemschen handenarbeid en huisvlijt, zal met groote belangstelling de vorderingen volgen en waar mogelijk, altijd gaarne tot samenwerking bereid bevonden worden.

Onder deze verblijdende teekeningen gaan wij, al blijft er nog veel te wenschen over, hoopvol het nieuwe jaar in.

Van Week tot Week.

24-30 DECEMBER.

Een half miljoen voor het Koloniaal Instituut. Naar de Telegr. verneemt, heeft de Kon. vereeniging Het Koloniaal Instituut van een ongenoemden gever een half miljoen ontvangen, welke haar in staat stelt, den onderbroken bouw van het gebouw buiten de Muiderpoort te Amsterdam voort te zetten. Het nog ontbrekende om de geheele stichting te voltooien, hoopt men door andere bijdragen te vinden.

De Landsarchivaris. Eenigen tijd geleden is er door den hier te lande bestaanden Bond van Archivarissen in een adres aan den Minister van Koloniën aanmerking op gemaakt, dat de vacature, verleden jaar ontstaan door het vertrek van den Batavia'schen Lands-Archivaris Dr. F. de Haan, eerst tijdelijk en daarna definitief vervuld is door de benoeming van Dr. E. Godée Molsbergen, die geen speciale opleiding voor het archiefwerk heeft genoten en door genoemden Bond als een niet-vakman beschouwd wordt. De Minister heeft zich daarop ter zake tot den Gouverneur-Generaal om

„SALLANDIA“
(GEDEPONEERD FABRIEKSMERK)
LINOLEUMWAS - WRIJFWAS
DE BESTE
CHEMISCHE FABRIEK „SALLANDIA“, ZWOLLE

Magazijn van
Heerenhoeden en Pelterijen
EDUARD PELGER
Prinsestraat 35 - Den Haag
Telefoon 3902

BESCHIKBAAR.

ORIGINEELE NESTLE
— BLIJVENDE HAARGOLVING —
EEN SIERAAD VOOR IEDERE VROUW
DUUR ONGEVEER EEN JAAR - BESLIST ONSCHADELIJK
Houdbaar bij elke weergesteldheid en bij het haarwassen
De behandeling uitgevoerd door specialist - Onschadelijk
haarkleuren - Haarwerken
D. BAZUINE - Den Haag - Korte Poten 23a - Tel. H. 4274

VERZAMELAARS
Zij, die Kunstvoorwerpen willen verkoopen of hunne verzameling wenschen te completeeren, worden attent gemaakt op de rubriek Vraag en Aanbod in het Maandblad
NEDERLANDSCH-INDIË
OUD EN NIEUW
Prijs f 2.50 per annonce van ten hoogste vijf regels. Ter kennismaking wordt op aanvraag gratis een nummer van ons Maandblad toegezonden
NOBELSTRAAT 20 TEL. H. 1987*
DEN HAAG

MATHIEU PIETERS
Art. Photographe
PRINSESTRAAT 90 (enfage Molenstr.)
LA HAYE
Geopend van 9-6 uur
Zondag en Feestdagen gesloten

HOTEL-RUBRIEK

AMSTERDAM

HOTEL CENTRAL Damrak 18	HOTEL KRASNAPOLSKY Warmoesstraat 171-185
THE AMERICAN LUNCHROOM Cy. Kalverstr. 16-18	BESCHIKBAAR.

RESTAURANT „LA RÉSERVE”

Rembrandtplein 44-48

'S-GRAVENHAGE

PENSION „ARCHIPEL” Balistraat 32	PENSION VAN KLEEF W. de Zwijgerl. 33 Schriftel of Mond. Inlicht. voorh. van Ind. Familien.
--	---

Lunchroom „Thomson, Thomsonl. 31
Voor H.H. Verlofgangers degelijk Pension aangeboden,
Zit- en Slaapkamer, 1100.- per maand.
Zit-Slaapkamer met Pension f 75.- per maand.

Hotel Rest. „DUINOORD” Sweelinckplein Spec. bezocht d. Ind. Fam. OOSTERWijk & v. D. LUUR	PENSION „STEPHANUS”, Statenvaan 138, Tel. S. 460 Refer. v. Ind. Famil. voorh.
---	---

Lunchroom „THOMSON” Thomsonlaan 31, Den Haag Gezellig Zetje. Bill. prijzen 1ste kl. Consumptie. Aanbevelend, J. VENEMA.	Mevr. SPAAN-Groeneweg, v. Galenstr. 72, 1ste Etage disponibel. Ref. v. Ind. Families voorhanden.
---	---

Pension Dames Lugtenburg en Wegner. Parterre dispo- nibel. Bad en Telefoon. v. Boetselaerlaan 67	BESCHIKBAAR.
---	--------------

HAARLEM

HOTEL-PENSION „MINERVA”
Parklaan 86-94, Tel. 433

NIJMEGEN

HOTEL REST. „DE KEIZER” Spoorstraat 7	HOTEL CAFÉ REST. „DE POORT VAN KLEEF” Grootestraat 2-4
---	--

WASSENAAR

HOTEL-PENSION „DE KIEVIT” Voll. Pens. vanaf f 7.- p.d.	BESCHIKBAAR.
--	--------------

VENI - VIDI - VICI

Prijs niet den dag, vóór het avond is. Prijs nimmer
Whisky alvorens de gerenommeerde

WHITE & GOLD

te hebben geproefd!
Indien niet te uwent verkrijgbaar schrijf

Vertegenw. Fred. Hendriklaan 73, Tel. S. 316, Den Haag

Haagsche Coöperatieve Keuken

Restaurants

Keppelerstraat 274 Tel. M. 2313

Anna v. Buerenstraat 204 . Tel. B. 226

Middagschotel 12-2 uur à f 0.65

Diner 5-7 uur à f 1.10

Diverse Schotels à la carte.

Uitzending door de geheele stad à 10.76 PER

MAALTIJD en 10.14 bezorgtoon PER BUS.

BESCHIKBAAR.

PENSION VILLA „DUINZICHT”

DAMES STRIKWERDA

JOB. v. OLDENBARNEVELT. 76, HOEK FRANKENSLAG
BIJ DE OUDE SCHEVENINGSCHIE WEG EN BOSCHJES
LIJN 8, 10, EN A. TELEFOON SCHEV. 949.

RUIJ UITZICHT

MATIGE PRIJZEN

MAISON BLOM

2e Schuytstr. 77-79 - DEN HAAG - Tel. M. 3703

Het adres voor
Diners aan huis bezorgd

inlichtingen gewend. Het antwoord van den Land-
voogd luidt, dat Dr. Godée Molsbergen niet alleen
historicus is, maar ook op archiefgebied geenszins
een vreemdeling geacht kan worden, daar hij in
Zuid-Afrika een werkzaam aandeel gehad heeft in
de reorganisatie van het archiefwezen.

In verband hiermede acht de Indische Regeer-
ing het protest der Nederlandsche archivariissen
ten eenenmale ongegrond.

**Salarissen onderwijzers in Indië van twee zijden be-
schouwd.** De hoofdbesturen van het Ned.-Indisch
Onderwijzers-Genootschap en van den Katholieken
Onderwijzersbond hebben een adres aan den mi-
nister van koloniën gezonden, waarin zij het lagere
peil van het Europeesche onderwijs wijten aan de
onvoldoende personeelvoorziening en deze laatste
aan de onvoldoende salarisregeling, zooals de Indi-
sche regeering zelf toegegeven heeft. De voorstel-
len der salariscommissie zullen een achteruitgang
van de financiële positie der onderwijzers bren-
gen, maar zelfs wanneer de voorstellen gunstiger
zouden worden, dan nog zou, naar de meening
van adressanten, niet gewacht moeten worden op
de verwerkelijking daarvan, omdat een onmiddel-
lijke positieverbetering urgent is. Zij vragen dus
onmiddellijke herziening der salarisregeling voor
de Indische onderwijzers, in overeenstemming met
de voorstellen door de Indische regeering bij de
bespreking der z.g. nivelleeringsvoorstellen in den
Volksraad verdedigd.

In zijn artikelenreeks in Economisch-Statistische
Berichten laat de oud-directeur van Landbouw,
J. Sibinga Mulder, intusschen een heel ander ge-
luid hooren over de bezoldiging van het onderwij-
zend personeel. We citeren letterlijk uit het Nr.
van 12 Dec. (bl. 1055-1056): „Maar de salarissen
der onderwijzers tot in het bespottelijke opgevoerd.
Iedere andere categorie van ambtenaren vergelijkt
zich, en het is menscheijk, met de relatief hoog,
hier te hoog betaalde groep en meent dat haar in
vergelijking meer toekomt, zij te weinig wordt be-
taald. Maar niemand denkt eraan, dat de zaak an-
ders zit en zij niet onderbetaald worden, maar de
groep der onderwijzers overbetaald wordt en de
betere verhouding moet komen niet door al die
groepen meer te geven, maar de onderwijzers min-
der.”

Indische Onderwijs-politiek. Dr. G. J. Nieuwenhuis, ge-
delegeerd lid van den Onderwijsraad in Ned.-
Indië, heeft 27 Dec. te Amsterdam voor de Kon-
ver. „Koloniaal Instituut” gesproken over „Pro-
blemen der Indische Onderwijs-politiek”. (De N.
R. Ct., avondbl. van 28 Dec., bevat een vrij uit-
voerig overzicht).

Koloniale Vacantiecurcus. Den 27en Dec. is de vierde
koloniale vacatiecurcus voor geografen, georgan-
iseerd door het comité voor Indische leergangen
en lezingen, in het Laboratorium voor de Gezond-
heidsleer te Amsterdam, aangevangen. De opening
geschiedde door Prof. J. C. van Eerde.

Indisch Onderwijs-Comité. Onder voorzitterschap van
den heer F. van Peski vergaderde het Indisch On-
derwijs-Comité den 28en Dec. te s-Gravenhage. De
vergadering werd o.a. bijgewoond door Dr. Vin-
kensteijn, inspecteur der gymnasia, als vertegen-
woordiger van den Minister van Onderwijs. Bij
acclamatie werden 10 leden van het algemeen be-
stuur benoemd uit alle deelen van het Rijk, terwijl
ir. J. van Tubergen definitief tot secretaris werd
benoemd.

Het werkplan van het Comité is o.a. dat de leden
van het algemeen bestuur in hun provincie con-
tact zoeken met autoriteiten, verenigingen, enz.
om te bevorderen dat op scholen een ruimer plaats
wordt gegeven aan onderwijs over Indië.

Een Planterscongres. Aneta seint: Te Banjoewangi werd
onder voorzitterschap van den heer T. Oltolander
door de Banjoewangische Plantersvergadering, op
uitnoodiging van de Malangse Plantersverenig-
ing, besloten tot een gecombineerd congres dat
drie dagen zal duren, te houden in Mei 1924. (Loc.)

Javaansche intellectuelen. De Kemadjoan Hindia ver-
neemt, dat men nu doende is op Soerabaja, even-
als op andere plaatsen van Java reeds is geschied,
een vereniging op te richten van Javaansche in-
tellectuelen, welke zich ten doel stelt, uit haar
midden ware leiders voor het volk op te kweeken.
In verband daarmee zou de Kemadjoan Hindia
voortaan met een Hollandsche editie verschijnen.

Communistische onderwijzers. Het Ned.-Ind. Onderwij-

HOTEL-PENSION PHILADELPHIA

LEIDSCHKE KADE 94, tegenover het Leidsche Boschje.

AMSTERDAM - TEL. Z. 3275.

Zeer aanbevelenswaardig voor Indische Families.

•• DAGELIJKS RIJSTTAFEL ••

INDISCH EN EUROPEESCH RESTAURANT.

KAMERS MET EN ZONDER BADKAMER.

Centr. Verwarming.

Lift.

American Hotel - Amsterdam

Hotel en Café-Restaurant le Rang.

Schoonste Ligging - Modernste Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.

Tel. Interc. 4737.

Code 5th Edition A. B.

zergenootschap heeft met nagenoeg algemeen
stemmen een motie aangenomen, welke zich verz
tegen overplaatsing uit zuiver politieke redene
van de communistische onderwijzers Smit
Van Beek.

Verzet op Soembawa. Op het eiland Soembawa (res
dentie Timor) zijn onlusten uitgebroken. De res
dent heeft drie legerbrigades aangevraagd.

J. W. Campagne †. Te Nijmegen is 26 Dec. overlede
de heer J. W. Campagne, oud-assistent-resident.

E. A. van Heekeren †. Op 57-jarigen leeftijd is over
leden de heer E. A. van Heekeren, hoofdredact
teur van de Indische Gids en redacteur voor Ind
dische aangelegenheden der Nieuwe Rotterdam
Courant. De hr. v. H. was zijn loopbaan in Indi
begonnen en als kapitein der Infanterie gepensio
neerd. Hij was gerechtigd tot het dragen van he
eerste teken voor belangrijke krijgsverrichtingen.

A. van der Hegge Spiess †. Te Scheveningen is over
leden de heer A. van der Hegge Spiess, gepensio
neerd kapitein der artillerie van het Ned.-Indisch
leger.

Onderscheiding. Als blijk van waardeering van zijn aan-
den Lande bewezen langdurige en trouwe dien-
sten is officieel van Raden Adipati Ario Soewon-
do, Regent van Pati, res. Semarang, het recht ver-
leend om den gelen songsong te voeren.

Vice-Admiraal A. F. Gooszen. Bij Kon. Besluit van 24
Dec. is met ingang van 1 Febr. 1924 benoemd tot
vice-admiraal, de schout-bij-nacht A. F. Gooszen,
commandant van de zeemacht en chef van het
Departement van Marine in Ned.-Indië.

De heer Tillema naar Indië. De heer H. F. Tillema,
schrijver van het bekende werk „Kromo Blanda”,
zal in den loop van het jaar 1924 een reis door
Indië maken ter bestudeering van de hygiënische
toestanden aldaar.

Onderscheiding. Bij Kon. Besl. is bevorderd tot ridder
in de orde van Oranje-Nassau: J. Appel, commis-
saris van politie op Curaçao.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Uit 's Lands vergaderzaal.

De overzichtschrijver van de *Locomotief* geeft in de
nrs. van 23, 26, 27 en 28 Nov. een belangwekkend ver-
slag van de in den Volksraad behandelde onderwer-
pen: *De Regeering over Onderwijs en Burg. Geneesk.*
Dienst; de Vlootwet, een bezuinigingsdictator, de Fi-
nanciën en de Voorzitter; de Politiek en Landbouw.

Belangrijk waren, volgens de *Loc.*, de algemeene be-
schouwingen aan de *Inlandsche politiek* gewijd, omdat
daardoor wel heel sterk één krachtige indruk zich af-
teekent. En dat is wel deze: dat zich in de Inlandsche
volksgedachte bezig is een proces te voltrekken, dat
aanleiding moet geven tot groote bedachtzaamheid en
ernstige beschouwing bij allen, die de rustige ontwik-
keling van Indië voorstaan. Het valt niet te ontkennen,
dat de veelheid der besprekingen, naar gelang van den
aard der sprekers zoo verschillend gekleurd, toch ge-
baseerd was op één grondstelling: dat in het gemoed
van het Inlandsche volk een steeds groeiende ontmoed-
iging, teleurstelling en verbittering leeft, gevoed door
zijn economischen nood en door de politieke beper-
kingen, welke het steeds meer voelt, wat op den duur
moet voeren tot gevaarlijke complicaties. De wijze,
waarop dit feit belicht werd, moge dan verschillen
naar gelang van de gevolgen, welke men ervan ver-
wacht, — het feit op zichzelf werd algemeen erkend.

De heer *Dahler* kon een juichkreet erover niet weer-
houden, omdat hij daarin de kiem zag voor zijn na-
tionalistisch ideaal van vrijheid; de heer *Salim*, voor-
zichtig als altijd, constateerde alleen het bestaan van
het verbitterde wantrouwen in de oprechtheid van den
goeden wil der „sana-ers”; de heer *Soetadi* wees op
het voorbeeld, reeds door de Britsch-Indiërs gegeven
met hun verzet tegen al wat de onafhankelijkheids-idee
in den weg staat; de heer *Stokvis* erkende het recht
van bestaan der verbitterde gedachten.

Dit was uiterst-links.

De gematigde linkerzijde sprak vooral een ernstige
waarschuwing aan het adres der regeering om toch

Hôtel de l'Europe

AMSTERDAM

HUIS VAN DEN EERSTEN RANG

ZALEN VOOR PARTIJEN

S

Hotel „PROMENADE”
Oude Schev. weg 21
TEL. SCH. 454

Aangenaam Zomer- en Winterverblijf
Prachtige ligging :: Matige Prijzen

Restaurant „GUDE”
WEIMARSTRAAT 341 TELEFOON M. 5240

Diners vanaf 80 cent
Dagschotel (tusschen 12 en 2 uur) . 60 cent
Uitzending van Diners tusschen 4 en 7 uur
Kamers met pension vanaf f 50.- per maand

Aanbevelend, EUG. J. D'HAINÉ

*Aan de Leden
van „Oost en West”*

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad” is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Ten gevolge der heerschende malaise wordt het bestaan van genoemd blad bedreigd.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen :

- 1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoop te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,
- 2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen ?

DE UITGEEFSTER.

Dansen leeren in 4 Lessen

Aan de ACADEMIE DE DANSE MODERNE

N. DE PARMENTIER

: Bezuidenhoutsche weg 11 :

bestaat gelegenheid tot onderricht in de dansen die thans in de Hoofdsteden van Europa en vogue zijn.

Aan beginners van elken leeftijd, zoowel aan hen, die elders geen resultaat bereikten wordt gegarandeerd, dat zij na vier lessen overal kunnen dansen.

Inlichtingen dagelijks van 11 tot 12 en van 2 tot 9 uur.

Zijt Gij Abonné

van het rijk Geïllustreerde
Maandblad

NEDERLANDSCH INDIË
OUD EN NIEUW

Zoo niet, vraag dan gratis proefnummer
aan bij de Administratie

PRIS PER JAARGANG f 20.—

Te voldoen in twee halfjaarlijksche termijnen
van f 10.—

Losse nummers f 2.50

Nobelstraat 20 Den Haag

Telefoon H. 1987*

le bakens tijdig te verzetten en niet de oogen en ooren gesloten te houden voor wat er gist onder de bevolking, waarvoor de heer *Kerkkamp* zich beriep op het: *Caveant Consules*, door een uitstekend kenner van het volk als prof. Snouck Hurgronje der regeering toegevoegd in zijn schitterend *Gids*-artikel: *Vergeten jubilea* (een artikel, dat verdient onder de oogen te worden van ieder, die hier de medeverantwoordelijkheid draagt!) Terwijl de heer *Djajadiningrat* in diepen ernst sprak van den economischen nood der bevolking, de groote teleurstellingen, welke de afgelopen periode heeft gebracht, en in dat verband neerslachtig wijst op het vergeten jubilee der voor vijf jaren gegeven regeeringsbelofte omtrent de Indische autonomie.

Van de rechterzijde was het alleen de heer *Engelenberg*, die zijn aandacht gewijd heeft aan het verschijnen van *Imel*; ook zijn rede was, hoewel in minder gedecideerde toon, toch een volle erkenning van den ernst der tijden, voortspruitende uit de gistende gemoedsgesteldheid van het Inlandsche volk. De heer *Bergmeijer* van heden den toestand anders te zien; hij geeft niet toe, dat de bezuiniging op sociale maatregelen en de politieke druk recht en reden vormen voor de gevaarlijke ontmoediging der Inlandsche beweging, doch meent daarvoor eerder de aanleiding te moeten zoeken in den gebrek aan doorzettingsvermogen en energie, en in de campagne van extremistische leiders.

Voor het overige scheen deze, voor Indië toch wel uiterst gewichtige vraag weinig de aandacht der rechterzijde te hebben getrokken.

Openleggen van Ned.-Nieuw-Guinea.

Kort voor het vertrek uit Indië van hertog Adolf van Mecklenburg heeft er, naar het *Soer. Hbl.* (van 23 Nov.) te weten kwam, een conferentie tusschen hoogste regeerings- en bedrijfspersonen plaats gevonden om de exploitatie van Ned. Nieuw-Guinea te overwegen.

Het doel was, aldus het blad, door onderlinge bespreking de kansen te berekenen van het welslagen eener nieuwe handelsmaatschappij, die uitsluitend in Nederlandsch-Nieuw-Guinea zou werkzaam zijn. De heer *Hellfrich* zette de bedoelingen dezer maatschappij nader uiteen. Zij zou over een zoo uitgebreid mogelijk gebied moeten kunnen arbeiden, toegerust worden met buitengewone bevoegdheden, te beschikken hebben over ruime concessies. Zij zou zich bezighouden met den handel in coprah, vogelhuiden, damar, gommen en harsen, hout, bijzonder verfhout, enz. *Duitschers uit het voormalige Duitsch-Nieuw-Guinea* zouden, als ter zake kundige personen, op de posten der maatschappij kunnen worden geplaatst.

Men sprak het vertrouwen uit, dat de maatschappij in den beginne met een paar miljoen gulden kapitaal zou kunnen werken. De ruilhandel met de bevolking maakt het mogelijk, groote kapitaalsuitgaven in den beginne te vermijden.

De hertog van Mecklenburg toonde zich zeer belangstellend. Hij hoopt in Europa het benodigde kapitaal bijeen te doen vinden tot verwerkelijking van de plannen. Ze worden nader in studie genomen door den heer *Hellfrich* en het B. B., bijzonder het kantoor der buitengewone. Worden ze verwezenlijkt, dan is een uitbreiding van het binnenlandsch bestuur op Nieuw-Guinea noodzakelijk.

De *Loc.* (van 28 Nov.) staat in beginsel *sympathiek* tegenover elke aannemelijke poging om het machtige braakland te ontginnen, maar waarschuwt tegen vormen van exploitatie, die tot schade konden zijn.

Gelet op de geschiedenis van de in 1882 in dezen traant opgerichte *British North Borneo Company*, oppert het blad bedenking tegen de *buitengewone bevoegdheden*, die toch niet anders kunnen zijn dan bevoegdheden, welke de maatschappij ten deele in de plaats doen treden van de overheid, bevoegdheden dus van publiekrechtelijken aard.

Schrijver mist voldoende waarborg voor het *nationaal karakter* van de op te richten maatschappij en meent alle aanleiding te hebben te waarschuwen tegen de politieke consequenties eener dergelijke onderneming, werkende nu juist pal naast het gebied, dat Duitschland ingevolgt het verdrag van Versailles heeft moeten ontruimen.

Bezien in het licht der beginselen van het door de leden van den Volkenbond aanvaarde „*mandaatstelsel*” (zie *Loc.* van 28 Nov. blz. 26), lijkt schrijver het verlenen van *buitengewone bevoegdheden*, van dus eigenlijk een, zij het dan beperkt, *mandaat* aan een particuliere maatschappij met het hier gegeven karakter, toch niet juist in overeenstemming met het principe, dat het mandaatschap beoogt: een beheer over een niet-ontwikkeld land door een wel-ontwikkeld land, ge-

voerd namens alle andere landen te zamen. Schrijver verliest hierbij volstrekt niet uit het oog dat het gebied van Nieuw-Guinea deel uitmaakt van een complex, dat niet krachtens een mandaat, doch krachtens historisch verkregen en internationaal bevestigde soevereine rechten wordt bestuurd — maar door het verlenen van een *charter met buitengewone bevoegdheden* wordt ten aanzien van het bedoelde gebied als 't ware een deel van die soevereine rechten overgedragen op een particuliere, en hoogstwaarschijnlijk verre van zuiver nationale onderneming; en dit kan niet, zooals in Britsch-Borneo, ter bevestiging van historisch gegroeide verhoudingen, doch bij wijze van incidenteel exploitatie-experiment. Dit verdraagt zich, dunkt schr., niet geheel met hetgeen Nederland aan zijn aanvaarding van de mandaatbeginselen, door den Volkenbond gesteld, verplicht is.

Het „*Papoea, opent u!*” zou ook de „*Loc.*” gaarne willen meeroepen. Anders dan wetenschappelijk en missionair, heeft Nederland op Nieuw-Guinea nog weinig vermogen te verrichten. Ons bestuur is er nooit anders dan extensief geweest. Het nationaal kapitaal heeft er zich nog niet gewaagd. Er valt ook daar zeker wel wat „*grootsch*” te doen. Maar men zie wel toe, waarin men zich begeeft. Ontginning van Nieuw-Guinea moge gewenscht zijn — niet in *elken* vorm. Zeker niet in een vorm, die onze administratieve bevoegdheden zou verkorten en de deur zou openen tot misbruik en opspraak naar binnen en naar buiten.

Abituriënten van het „Chinan Institute” te Nanking.

Bij monde van mr. Schrieke verklaarde de Regeering in den Volksraad met klem, dat zij de oriëntering over wat er in Oost-Azië voorvalt, welke het kantoor van *Chineesche zaken* haar verschafft, op hoogen prijs stelt, ja deze onmisbaar acht voor de vervulling van hare plichten. Mocht er iets haperen aan het contact tusschen het kantoor en de Chineesche volksgroep binnenslands, dan twijfelt de Regeering niet of de leider van het kantoor zal te dien aanzien de noodige maatregelen treffen.

In het licht van deze oriëntering over Oost-Azië — zoo lezen wij verder in de *Sumatra Post* van 4 Dec. — moet ook beschouwd worden het door het Volksraads-lid, den heer *Kan*, gememoreerde pijnlijke *incident der twee Chineesche onderwijzeressen*. Deze zaak zelf is uiteraard afgedaan. Maar de Regeering stelt er prijs op te verklaren, dat men over de redenen, die er bestonden om aan deze beide personen den toegang in Ned.-Indië te weigeren, niet te licht moet oordeelen: Beiden waren abituriënten van het „*Chinan Institute*” te Nanking, na tevoren een normaalschool te hebben doorlopen. Op dit instituut worden de leerlingen met name geprepareerd op de economische en politieke rol, die China in de Zuidzee te vervullen zou krijgen, waar, voor de Chineezzen, de heerschappij binnen afzienbaren tijd zou zijn weggelegd. Wij, Chineezzen, zoo wordt daar geleerd, zijn de eigenlijke rechthebbenden, de anderen zijn slechts overheerschers. Het is duidelijk, dat van de Regeering niet kan worden verlangd, dat zij personen, in dien zin opgeleid en bestemd om in dien geest in Ned.-Indië onderwijs te geven, hier te lande toelaat.

Had er nu, speciaal ten aanzien van het geval te Batavia, een uitzondering moeten worden gemaakt?

Deze aangelegenheid had meerdere zijden, o.a. een onderwijsdeskundige: *de belangen van de leerlingen*. De Regeering vertrouwt, dat de schoolbesturen bij de keuze van leerkrachten ook hunnerzijds zullen medewerken.

De nieuwe hoofdcommissaris te Batavia.

Omtrent de benoeming van controleur *Treffers* tot hoofdcommissaris van politie te Batavia kan het *Bat. Nwsbl.* (van 23 Nov.), terzake blijkbaar officieus voorlicht, het volgende mededeelen:

De adviseurs der Regeering waren het er over eens, dat onder de gegeven omstandigheden een *outsider* benoemd moest worden. Tegen de aanwijzing van een officier als hoofdcommissaris verzette zich echter de directeur B.B., wiens bezwaren ten slotte werden gedeeld.

Daarop kwam aan de orde de vraag, waar men een functionaris zou zoeken en daarbij kwam van zelf het B.B. op den voorgrond, aangezien toch de nieuwe hoofdcommissaris ook weer zou komen te staan onder den ass.-resident voor de politie. Uit die aanstaande dienstverhouding vloede ook voort, dat men een controleur B.B. moest nemen.

Aan de hoofden van gewestelijk bestuur is daarop gevraagd of zij geschikte kandidaten hadden. Een drietal controleurs werd aanbevolen, onder wie de heer

Hotel „de Leeuwerik”

KRUISSTRAAT 30-32 :: HAARLEM

TELEFOON 514

Huis van den Eersten Rang

CENTRALE VERWARMING.

Lunchroom

DE OUDE VETTE HEN

DEN HAAG bij het Stadhuis

NEDERLANDSCHE HANDEL - MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal / 20,000,000.-
Statutaire Reserve - 19,769,180.-
Buitengewone Reserve - 22,660,000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.
Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten
Incasseringen en Financieringen.
Schriftelijke en Telegrafische Credieten.
Reiscrédietbrieven.
Deposito's.
Rekeningen-Courant.
Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

't SPORTHUIS
v/h E. ARNOUITS
GRAVENSTRAAT tegenover de Bonnerie DEN HAAG

HEEREN
MODE
ARTIKELN

PRIMA
Engelsche
Regenjassen
voor
Dames en Heeren.

Boorden

Wanneer U
PERIODIEKEN
wilt uitgeven, wend U dan
tot ons. Wij zijn daarvoor
speciaal ingericht en kunnen
derhalve voor

goede en tijdige aflevering
zorg dragen. Desgewenscht
verzorgen wij voor U de

Administratie en Expeditie

Onze rotatiepersen staan ge-
reed voor uw **grote op-
lagen**, onze prima snelpersen
voor die tijdschriften, waarbij
het vooral op **kunstdruk**
aankomt

N.V. Drukkerij Ten Hagen
Nobelstr. 20, Den Haag, Tel. H. 1987*

Nederlandsch Administratiekantoor
Hoofdkantoor: WILLEMSPARKWEG 4 - AMSTERDAM
Bijkantoor: 's-HERTOGENBOSCH, Parade 1, Tel. No. 1079

ALLE BANKZAKEN
Verstrekt gratis advies betreffende alle fondsen
en aandelen, verhandelt valuta op termijn,
belast zich met uitvoering van orders op de
Amsterdamsche Beurs. S.

ROTTERDAMSCH LLOYD

Directie: WM. RUYS & ZONEN - ROTTERDAM

Geregeld MAIL- en PASSAGIERSDIENST
van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met
aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien
van draadloze telegrafie en onderwater-kloksignaal.

Treffers. Deze werd door gouverneur Westenenk warm
aanbevolen; hij had, ondanks zijn korten dienstdaag,
reeds op vier plaatsen gediend en zich te Bagan si
Api Api — het bekende visschersdorp ter Oostkust
van Sumatra — ook in politieel opzicht bijzonder
onderscheiden.

Hoewel controleur Treffers nog vrij jong is — hij
is pas 31 jaar en is eenige jaren officier geweest —
viel op hem de keuze, hoofdzakelijk op de aanbeveling
van gouverneur Westenenk, dien de regering volke-
men bevoegd achtte om de geschiktheid tot het ambt
te beoordeelen.

De bedoeling is niet den heer Treffers voor goed
bij de politie te doen overgaan. Hij is tijdelijk benoemd,
zal vermoedelijk niet langer dan twee jaar de functie
van hoofdcommissaris waarnemen.

De *Deli Crt.* van 28 Nov. geeft eenige staaltjes van
de wijze van de benoeming door de Java-bladen
is ontvangen. De hier besproken persstemmen toonen,
zoo zegt het blad o.m., de juistheid aan van onze op-
merking, dat den heer Treffers geen eenvoudige taak
wacht, dat hij op veel tegenstand zal moeten rekenen.
Het was daarom dat wij bij onze collega's te Batavia
reeds op medewerking aandrongen. Want die zal
daarbij zeer noodig zijn, te meer nu deze benoeming
over het algemeen in zoo slechte aarde gevallen is.
Daartegenover zouden wij willen aanvoeren: Batavia
heeft zich jaren en jaren lang neergelegd bij een be-
dorven leiding; laat het nu ten minste eens zes maan-
den geduld welen te oefenen in de wetenschap, dat er
reeds veel verbeterd is.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Hygiënische toestand ter hoofdplaats Semarang.
In de „Sinar Hindia” van 1 Augustus 1923, wordt
opnieuw de aandacht gevestigd op dit onderwerp en
gezegd dat iedereen die lust gevoelt om de stad Sema-
rang en bijliggende kampongs te bezoeken, zich per-
soonlijk kan overtuigen, van eene daarin heerschende
vuilheid, welke zeer zeker niet aan eene stad als Sema-
rang past.

In de eerste plaats geldt dit de kampongs Broenboen-
gan, Kapeoran, Temenggoengan en eenige andere.
Zich daarin bewegende, ziet men vele waterplassen,
welke tengevolge van den slechten waterafvoer zulk
een stank verspreiden dat men er onpasselijk van wordt.

Spreekt men met belastingbetalende gemeentenaren
over deze aangelegenheid, dan is gewoonlijk het ant-
woord op de gestelde vragen in de eerste plaats dat de
kampongs nog geen gemeentelijke rechten hebben en
in de tweede plaats dat geen geld in kas is.

Doordien de Gemeente-administratie zich druk bezig
houdt met het doorvoeren van bezuinigingsmaatregelen,
zijn of tal van personen uit den Dienst ontslagen of
men heeft de bezoldiging verlaagd, hetgeen vroeger
reeds tot verwikkelingen in de Gemeenteraadszittingen
aanleiding heeft gegeven.

De stand van de Gemeentekas dwingt tot bezuiniging,
doch als dit feit overeenstemt met de werkelijkheid, dan
is het toekennen van geldelijke subsidies, zooals aan de
dansvereniging „Sobo Karti” toch een post op de
begroting, welke voor opheffing in aanmerking kan
komen.

Welk nut geeft die vereniging aan de Gemeente,
vraagt de schrijver, die zich „belastingbetaler” teekent?
Dit nut zal toch zeker niet zijn het bezoeken van de
„Wajang Orang” totdat de bezoekers daarvan wec-
worden?

Het wordt zeker begrepen dat het de Volkswensch is
dat de belastinggelden niet worden opgebracht ten be-
hoeve van een Djingklak-Djingklak Vereniging, wier
actie voor het algemeen belang niets nuttigs biedt en
wier subsidie veel beter kan worden besteed in het
belang van de radelooze werklozen.

Het stemt tot ontevredenheid bij de bevolking wan-
neer zij ziet dat de Gemeentegelden op zulk eene wijze,
als waarvan hier sprake is, worden misbruikt.

Zij vertrouwt er op dat de Burgemeester Westerveld,
die zich vroeger als socialist heeft leeren kennen en
thans in den Voorzittersstoel van den Semarangschen
Gemeenteraad plaats neemt, zich de socialistische be-
ginselen zal herinneren en ten deze de noodige voor-
stellen zal doen.

Non-Coöperatie in Ned.-Indië?
Het is nog niet lang geleden, zoo schrijft „Sahabat”
in de „Sinar Sumatra” van 16 Juli 1923, dat men in de
Javaansche Nieuwsbladen kon lezen dat de Nationale
Indische Partij had opgehouden te bestaan, sedert zij

IN KRINGEN

waar men tot oordeelen bevoegd is,
beschouwt men Aambeienzalf van
broeder Benedictus als het eenigst,
nooit falende middel. Prijs p. p. f. l.—
Verkrijgb. bij de voorn. drogisten

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRAGHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:: Safe-Inrichting ::

had verklaard niet te willen samenwerken met het
Europeesch Bestuur.

Het feit van de ineenstorting dier partij is van uit een
politiek Indisch standpunt bezien, eene gebeurtenis van
het hoogste belang geweest.

Vóór dat de jongste spoorwegstaking uitbrak was de
hoofdplaats Semarang het middenpunt der Indische poli-
tiek, doch thans is de hoofdplaats Bandoeng het cen-
trum, van waaruit de Indische politiek wordt geleid.

Het streven van de leiding, waarmede de vele op
Java aanwezige vertakkingen accoord gaan, stuurt een-
stemmig op eene non-Coöperatie-beweging aan, op
dezelfde wijze als in Engelsch-vóór-Indië, onder leiding
van Mohamad Ghandi heeft plaats gehad.

De proef door dezen genomen, wil men in Indië na-
volgen.

Of daarbij al dan niet succes zal zijn te constateeren,
valt nog niet te zeggen.

De Radicale Concentratie leidde de zaken in dezelfde
richting als de leiders der partij te Bandoeng, doch,
sedert deze beweging de aandacht der Regeering trok,
hoort men niets meer van hare werkzaamheid en is van
die vereniging slechts de naam overgebleven.

Volgens den schrijver zal het moeilijk zijn de non-
Coöperatie Beweging van Engelsch-vóór-Indië over te
brengen naar Ned.-Indië, in hoofdzaak omdat geen
krachtige organisatie bestaat en van de leiders geen
kracht uitgaat.

Voor het in praktijk brengen van dat voor Ned.-Indië
geheel nieuwe beginsel, zijn krachtige organisatie en
sterke finantiën onmisbaar, terwijl van de zijde van het
volk vertrouwen moet bestaan in het werk der partij.

De vele in Ned.-Indië aanwezige partijen hebben ech-
ter hare eigen beginselen, die onderling verschillen en
dat is de reden dat van eene non-Coöperatie-Beweging
wel niet veel terecht zal komen.

Eene nadeelige omstandigheid in de Inlandsche Be-
weging in Ned.-Indië is, dat men van een zeker enthousiasme
in het begin, spoedig tot lauwheid vervalt, hoofd-
zakelijk tengevolge van de actie der leiders, die dien-
tengevolge het vertrouwen van het volk verliezen.

En zoolang die toestand bestaat, acht de schrijver het
beter dat er voorschands van de non-Coöperatie-Bewe-
ging maar niets komt.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

**Een en ander over de Hollandsch-Chineesche School,
ter hoofdplaats Padang (Westkust van Sumatra).**

I.

Niemand, zoo schrijft de medewerker van de „Sinar
Sumatra” van 30 Juni 1923, zal kunnen of willen ont-
kennen dat het in het leven roepen van het onderwijs-
instituut der Hollandsch-Chineesche School een gevolg
is geweest van het omstreeks het jaar 1900 oplevende
nationaliteitsgevoel der Chinese bevolking in Ned.-
Indië, die om verbetering van het bestaande gebrek-
kige onderwijs op de Chinese scholen vroeg.

De Indische Regeering had dat Chinese onderwijs
te lang op zijn beloop gelaten en werd onder den druk
van de toenmalige tijdsomstandigheden wel gedwongen
aan het verlangen van de Chinese bevolking te vol-
doen, hetgeen geschiedde in den vorm van het op-
richten der Hollandsch-Chineesche School, toen ook
van de zijde der Jong-Chineesche Vereniging, welke
destijds ontstond, krachtige maatregelen werden ge-
nommen om het onderwijs op hare scholen te be-
vorderen.

Het gevolg daarvan is geweest eene zekere mededing-
ing en wedijver tusschen die Chinese scholen en
de Hollandsch-Chineesche Scholen, welke laatste, naar
men hoopte, de Chinese beweging den kop zouden
indrukken.

Het liet zich in den beginne aanzien dat de Chinese
scholen op een groot succes konden bogen, wanneer
althans in aanmerking wordt genomen het feit dat
slechts weinige Chinese leerlingen de Hollandsch-
Chineesche School bezochten, hetgeen werd toegeschre-
ven aan den drang der Chinese ouders, om, door
middel van de eigen taal, het Chinese stamgevoel te
verhoogen.

Dit laatste was het ideaal der Chinezen in Ned.
Indië, in tegenstelling met dat van de Indische Re-
geering.

De Chinezen hadden veel geld over voor dat ideaal
en stichtten een fonds, waaruit op ruime schaal alle
onkosten werden bekostigd.

En toen dan ook jong en oud, rijk en arm naar de
Chineesche „Hak Tong”, ter hoofdplaats Padang

M. A. VREESWIJK
WIJNHANDEL - UTRECHT
Uitvoerige Prijscourant op aanvraag gratis.

**Heeren- en Dameskleeding
naar Maat**

Billijke Prijzen Prima Stoffen Eerste Snit

Gelegenheid tot Abonneeren

AANBEVELEND,

WILLEM VAN HOUT
MOLENSTRAAT 47B TEL. H. 2324

2DE SWEELINCKSTRAAT 131

Hutkoffers 85 x 50 x 38 f11.-, 100 x 50 x 38 f12.-
Ruim Koffers 100 x 50 x 50 f 13.50
Boeken Koffers f 8.-

Allen geh. gepantserd. Reparatie-inrichting

Wij fotografeeren U thuis
zonder verhooging

INLICHTINGEN:
FOTO-PERSBUREAU
Lange Poten 15a - DEN HAAG - Tel. H. 1741

BESCHIKBAAR.

J. P. BATENBURG & CO'S
MEUBELTRANSPORT-M^{ij}

Dr. Kuijperstr. 16
TEL. H. 545.

DEN HAAG.
MEUBELBERGING

RUIME UITPAKLOKALEN
VOOR
REISBAGAGE.

**ARBEIDSBEURS VOOR
DEN OUD-IND. MILITAIR**

Gevestigd te NIJMEGEN
Oude Varkensmarkt 41-43 Telefoon 1867

Geopend van 9-12 v.m. en van 2-4 uur n.m.
Zaterdags na 12 uur gesloten.

Directeur: A. VAN BOXTEL,
Correspondentschappen in vele plaatsen.

Correspondentschap te

AMSTERDAM, J. van Loggem, Cilliersstraat 30.
DEN HAAG, G. J. L. Verhoeven, Halleystraat 63.
ROTTERDAM, J. F. Ferwerda, Calandstraat 24a.
ARNHEM, G. J. Hoessink, Emmastraat 58.

N.N. Werkgevers!

Bovengenoemde Beurs stelt zich ten doel Oud-Indische Militairen aan den arbeid te helpen. Zij is nagenoeg te allen tijde in staat om degelijke Oud-Indische Militairen beschikbaar te stellen voor verschillende betrekkingen, als bijvoorbeeld:

Boekhouder, Kantoorbediende, Concierge, Huisbewaarder, Portier, Fabrieksopzichter en -waker, Jachtopziener, Magazijnmeester, Magazijnknecht, Wissellooper, Ploegbaas, Depôthouder, Huisknecht, Hulpmonteur, Stoker Centrale Verwarming, Knecht van de Apotheek en ander personeel voor Zieken- en Weeshuizen, waaronder ook gediplomeerde Verplegers, Controleurs en Wakers voor den Nachtveiligheidsdienst, Telegrafisten en Telefonisten, Koks, enz., waaronder geschoold Personeel.

De personen zijn allen vrij van militaire plichten. Gaarne houdt zij zich aanbevolen voor Uwe aanvragen om personeel, zoowel hier te lande als in Ned. Oost- en West-Indië.

gedwongen rust der voorafgaande jaren is van gunstigen invloed geweest op het voorkomen van stamziekten.

Elementair landbouwonderwijs op de lagere school.
Het navolgende is een kort overzicht van een artikel in het 22-Nov.-nummer van P. E. B., het orgaan van den N. I. Pol.-Econ. Bond.

De Javaan was, is en zal zijn landbouwer. Sinds onheuglijke tijden plant hij zijn padi, bevoeit hij zijn sawah's en rookt hij rustig zijn strootje bij het beploegen zijner velden. Toen er Westersch kapitaal werd belegd in Indische landbouwnederzettingen werd hem geleerd hoe hij het land moest bewerken voor de groote cultures.

Men behoeft geen profeet te zijn om te voorspellen dat de landbouwer in de toekomst meer nog dan in het verleden een bron van rijkdom en welvaart zal worden. En toch: hoe weinig weet het opkomend geslacht van onze groote cultures!

Wat weet men van de zoo interessante geschiedenis der kinacultuur op Java. Ziet men in van hoeveel belang de klapperboom is voor den bewoner der tropen? Wanneer men over den cocosnoot spreekt en men komt dan tot de ontdekking dat leerlingen uit de hogere klassen der lagere school niet weten wat copra is, dat zij volkomen onkundig zijn van het feit, dat een nietige klappertor een majestueuzen cocospalm kan dooden, enz., dan vraagt men zich zelf af of de invoering van elementair landbouwonderwijs op de lagere school niet urgent dient te worden verklaard.

In en om de Indische Begrooting.

De beschouwingen van den heer J. Sibinga Mulder, oud-directeur van het Departement van Landbouw, in het weekblad Economisch Statistische Berichten worden door dezen in het Nr. van 26 Dec. voortgezet en beëindigd.

Onderwierp de schr. in een vorig stuk de rol welke de Algemeene Secretarie in de Indische Staatshuishouding vervult aan eene critische beschouwing, thans bespreekt hij den Raad van Indië en bepleit zijne afschaffing. Hiermede zou niet alleen pl.m. 1¹/₂ ton bezuinigd worden, maar ook het staatsbeheer zou er mede gediend zijn. Ook de Volksraad brengt de heer S. M. ter sprake, alles om den weg te wijzen naar een zuiniger en meer doeltreffende inrichting der kostbare huishouding.

Maar dat alles is volgens den schr. onvoldoende, wanneer niet het vigeerende belastingstelsel, dat geen stelsel is, ja uitmunt door stelselloosheid, grondig wordt herzien, en de Regeering er angstvallig voor waken de welvaartsbronnen van het land niet zoodanig te beperken, dat ieder wordt afgeschrikt er nieuwe bronnen bij te zoeken en de oude tot grooter productie te brengen. Het tegenwoordige stelsel, als we 't voor een oogenblik dien naam willen geven, is niet anders dan te nemen waar het op 't oogenblik te krijgen is door al of niet toevallige omstandigheden en al of niet als gevolg van eigen energie.

Elk persoon, elk bedrijf, elke maatschap zal moeten bijdragen in de huishouding van den staat, maar toch naar gelijken maatstaf. Als bijv. de petroleumindustrie, dank zij haar eigen energie, ja zelfs dank zij omstandigheden die buiten haar invloed liggen, eene flinke winst maakt, zal ze daarvan moeten betalen, maar niet zoo, dat ook de groote risico van een dergelijk bedrijf niet meer kan worden geloopt of geen flinke beloning vindt, of goedkoopers elders terecht kan en ons ontloopt met alle voordeelen voor het land.

Zoo is het met de suikerindustrie eveneens en het is onrechtvaardig, maar onverstandig tevens wanneer dan de fiscus zoo'n industrie tot extra object kiest en het de vruchten van arbeid en risico ontnemt. Dan zal geen kapitaal zich meer wagen met een dergelijk lot voor oogen. Dat beteekent, dat dat kapitaal niet meer beschikbaar is om ons Indië en wel in de eerste plaats de buitengewonen tot ontwikkeling te brengen. Voor willekeur in de belastingheffing moet men in de eerste plaats veilig zijn. En die veiligheid vindt het kapitaal thans in Ned. Oost-Indië niet. In uitbreiding van landbouw, mijnbouw, scheepvaart, handel, ligt de toekomst van het land en ook de toekomst van 's lands schatkist, die daarin een natuurlijke toevoer moet krijgen, stijgende, ook zonder die stellooze en onrechtmatige grepen van den fiscus, in rechte verhouding met die uitbreiding. Met die onrechtvaardige grepen blijft die stijging langs den natuurlijke weg uit en wordt in omgekeerde richting gewerkt, die steeds doet omzien naar nieuwe grepen, die toch ten slotte steeds bergafwaarts voeren, omdat de bronnen worden aangetast.

Aan het eind van zijn beschouwingen gekomen resumeert de heer S. M.
„Bij krachtigen wil en zich door niets en vooral door

n i e m a n d van de juiste lijn te laten afbrengen acht ik eene sluitende staatsbegroting voor Indië op korten termijn absoluut mogelijk en gevolgd door verlaging van de te groote lasten op de hulpbronnen van het land gelegd. Maar dan zal de regeering in de allereerste plaats allen zonder onderscheid van persoon of positie direct op zij moeten zetten, die een zuinig en economisch staatsbeheer in den weg staan. Ze zal aan die zucht vooral in de hogere ambtenaarskringen paal en perk moeten stellen en haar ambtenaren moeten doordringen van het besef, dat die woorden moeten worden vervangen door: **landsbelang en plichtsbesef.**

Ze zal bij alles wat ze doet ter ontwikkeling van de massa, geestelijk en economisch, er nauwlettend voor moeten waken, dat die maatregelen gelijken tred houden met de cultuurhoogte van het volk en er zorgvuldig voor zorgen dat zij en hare ambtenaren in hun Westersche begrippen toch de bevolking in haar werkelijke begrippen, karakter, omstandigheden blijven zien, er op stevige basis aan arbeidende het gansche niveau geleidelijk te verhoogen, maar geen tweeden stap te zetten voordat de eerste stevig staat.

Wanneer zij dat begrip voor oogen houdt zal men ook hierin thans tot versoering moeten komen, en dat niet ten nadeele, maar ten voordeele van den zoo gewenschten ontwikkelingsgang. Wie eeuwen lang met rijst is gevoed, kan ongestraft niet dadelijk zuurkool met spek verdragen. Meerdere geslachten zijn noodig om het werk van eeuwen zoo te wijzigen dat het beklijft, dat het nieuwere en betere niet enkel vernis is maar leeft in de harten, in het karakter van het volk!

En ook in het tot stand brengen van groote werken blijve men rekening houden met werkelijke behoefte en financiële mogelijkheid. En vóór dat woord behoefte zou ik „dringend” willen zetten, want slechts dan zoude ik het in dezen tijd verantwoord achten.

Mr. Vissering waarschuwt: de inflatie heeft in Indië reeds hare intrede gedaan, leening op leening wordt gesloten, niet voor productieve werken, maar om het begrotingstekort ook voor den gewonen dienst te dekken. De waarde van den Indischen gulden is gedaald, zelfs ten opzichte van den Nederlandschen, waarlijk de tekenen des tijds zijn duidelijk genoeg, maar ook zoo ernstig, dat ieder die ze niet begrijpt of ziet of ze niet begrijpen wil of zien, onmiddellijk uit den staatsdienst (in den meest uitgebreiden zin genomen) dient te worden gezet.

Waar is die man van karakter en stevige vuist, die redding zal brengen in den nood? Indië kan niet wachten, „geen dag en geen nacht”!

Maar dan ook de deur van een stevig slot voorzien in den vorm van goede verdedigingsmiddelen. Zeker, een slot kan door den sterke met breektijzers worden geforceerd. Maar wie zijn deur ongesloten laat houdt niet alleen geen enkelen dief er buiten, maar erger nog: provoceert dien diefstal en wordt er dus feitelijk mede schuldig aan!

Dat noodzakelijke slot kan bij doeltreffend economisch beheer zeer zeker door Indië worden betaald. En zijn huis en inhoud dat slot niet waard?”

Leerboek der tropische geneeskunde, door C. D. de Langen, leeraar aan de artsen-school te Weltevreden en A. Lichtenstein, destijds leeraar aan den militairen cursus voor tropische ziekten. Met platen. (Weltevreden—Leiden, G. Kolff en Co.).

De progressieve winstbelasting en het Ned.-Indische belastingvraagstuk. Een fiscaal-vergelijkende en fiscaal-economische studie, door Mr. Dr. B. J. F. Steinmetz. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

De suikerfabriek „Tjomal”. Met platen. (Indië. Geill. Weekbl., 27 Dec. 1923).

Zeehaven en Kolenstation Sabang 1899—1924, door Dr. M. G. de Boer. Gedenkschrift uitgegeven bij het vijf en twintig-jarig bestaan der Maatschappij op 1 Januari 1924. Met portretten, platen en graphische voorstellingen. (Amsterdam, L. van Leer en Co.).

Het district Nickerie. Geographische aanteekeningen en geschiedkundig overzicht, met kaarten. Door A. A. Heckers, hoofd eener openbare school te Paramaribo. (Paramaribo, H. van Ommeren).

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in Suriname. Verslag over het jaar 1922. (Paramaribo, J. H. Oliviera).

Verordeningen Europeesch lager onderwijs. Met Register. Bewerkt door Mr. F. C. Hekmeijer. Tweede herziene druk. (Wetten en Verordeningen van Ned.-Indië).

GEZUSTERS PLATTEEL

Gediplomeerde Coupeuses

Atelier voor het maken van Avonden Wandel-Costumes

OBRECHTSTRAAT 550 :: 'S-GRAVENHAGE

WISBRUN & LIFFMANN
Veenestraat 35-37 - Tel. 2593 - Den Haag

DAMES MODEARTIKELLEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNERINGEN, ENZ.

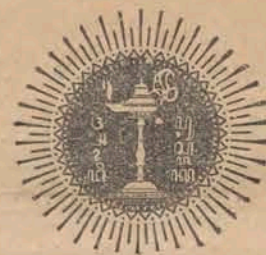
BALARTIKELLEN.

**Vleeschhouwerij en Spekslagerij
annex Fijne Vleeschwaren**
Danckertstraat 62 hoek 2de Sweelinckstraat
DEN HAAG - TEL. M. 5975

Levert uitsluitend eerste kwaliteit
versch RUND-, KALFS- en VARKENSVLEESCH
tegen sterk concurrerende prijzen.

Aanbeveind: C. D. WESTPHAL.

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL
Salon de Rafrâchissements
NOORDEINDE 44 DEN HAAG

ADI-POESTAKA
Boekhandel en Uitgevers-Mij.
L. v. Meerderv. 332 - Den Haag
Tel. M. 5611.

Hoofdepôt van de uitgaven van het
„Java-Instituut” en van „De Commissie voor
de Volkslectuur” te Weltevreden.
Levering van alle Boeken op elk gebied, ook
Buitenlandsche Uitgaven.
Speciaal zijn we goed gesorteerd in
Oostersche Werken.

Bij alle Boekhandelaren en bij de Uitgeefster.
**Tempel en Paleis in
Hindoestan**
door MAURITS WAGENVOORT.

Met 25 Illustraties. Prijs: f 3.20.
Dit werkje bevat o.a. reproducties van Etsen van
Nieuwenkamp en geeft den lezer een denkbeeld van
de grootsche bouwkunst van Hindoes, Dravidiërs en
Mohammedanen in Voor-Indië.

De Javaansche Danskunst
door TH. B. VAN LELYVELD.
Met 38 Illustraties. Prijs: f 3.20.

De schrijver, die op Java in kringen van Inlandsche
grooten heeft verkeerd, is de eerste, die ons op syste-
matische wijze in het wezen der Javaansche danskunst
inleidt.
Het werk wordt o.a. verlicht door opnamen van
Mevrouw Linda Bandara aan de dans- en muziekschool
te Jogjakarta, genaamd: „Krido-Besko-Wiromo”, waar-
door de lezer o.a. op aanschouwelijke wijze kennis
maakt met de elementaire bewegingen van den Javaan-
schen dans.

**De Geur van Moeders
Haarwring**
door NOTO SCEROTO.
2E DRUK.
Prijs f 3.75.

Uit de Persbeoordeelingen:
„ . . . Hier ligt een bundel Nederlandsche verzen
van een Javaanschen dichter voor ons, wiens poëzie
ons *dwingt* ze met die van onze grootste poëten te
vergelijken. Dat is iets, wat mij boeit en onweerstaan-
baar tot mediteeren brengt. Een boek van groot gevoel
en hooge beschaving. Een dichter, die niet van de
dingen, maar van hun innerlijke wezen zingt”
[JOHAN KONING in „Weekblad voor Indië”.

„ . . . Hoe devoot en hoe vol blijde ontroering
zijn de gedichten, waarin Noto Soeroto zijn moeder
bezingt, een hulde, sterker en dieper dan het liefde-
lied van den minnaar, omdat ze zuiverder is en niet
eischt of afsmeekt, maar slechts dankt en bidt en
vereert . . . De schoonheid van zijn vaderland en
de monumenten van de beschaving van zijn heet-
geliefd volk brengen den dichter tot geestdrift en het
lied rijst uit zijn ziel”
PETER V. ARKEL in „Nieuws van den Dag
van Ned.-Indië”.

Uitgave Hekmeijer en Corporaal, No. 25). (Batavia—
Leiden, G. Kolff en Co.).
Verordeningen voor Mohammedanen. Bewerkt door
Mr. F. C. Hekmeijer. Tweede druk. (Wetten en Verorde-
ningen van Ned.-Indië. Uitgave Hekmeijer en Corporaal,
No. 16). (Batavia—Leiden, G. Kolff en Co.).

Suriname.

Luckmon Sing is de naam van een onlangs overleden
Britsch-Indischen immigrant, die het in Suriname tot
grootte welvaart heeft gebracht. Zijn weduwe heeft de
nagedachtenis van haar man willen eeren en heeft
daartoe de „Luckmon Sing Stichting” in het leven ge-
roepen. Luckmon Sing was de oprichter van de Suri-
naamsche Immigranten Vereeniging. En nu heeft de
weduwe — Bagerswei geheeten — aan de genoemde
Stichting een haar toebehoorend huis in eigendom afge-
staan.

Volgens de daarvan opgemaakte akten is het gebouw
bestemd:

- 1o. voor vergaderlokaal der Surinaamsche Immigran-
ten Vereeniging;
- 2o. voor huisvesting van de in de kolonie aangekomen
en vertoevende Britsch-Indiërs om hunne nakomelingen,
hetzij behoeftig of niet, volgens de regelen bij huishou-
delijk reglement vast te stellen;
- 3o. voor andere doeleinden ten nutte der Britsch-
Indische bevolking en hare nakomelingen, door het be-
stuur der stichting te bepalen.

Tijdens haar leven voert de weduwe het beheer over
het vermogen der Stichting. Na haar overlijden zal het
bestuur bestaan uit vijf leden, te benoemen door de Suri-
naamsche Immigranten Vereeniging. Houdt deze vereeni-
ging op te bestaan, dan zal de benoeming geschieden
door den Gouverneur, zoo deze daartoe bereid bevonden
wordt en anders door het hoogste Rechtecollege of den
hoogsten Rechter in de kolonie.

Gaat de Stichting te niet, doordat het doel in geen enkel
opzicht meer kan worden nagestreefd, dan vervallen de
nietoebaten aan het Gouvernement, ten einde aan open-
bare weldadigheidsinstellingen ten goede te komen.

Uit de stukken blijkt dat de waarde van het erf met
gebouwen wordt aangegeven als zijnde f 30.000.
Bij de inwijding van de Stichting is een horstbeeld
van Luckmon Sing onthuld.

In „De West” van 4 December het verhaal van een
bezoek van den redacteur aan den Cultuurtuin onder
leiding van Dr. Stahel.

„Vroeger — aldus „De West” hebben wij al iets mede-
gedeeld over de kweekerij van sinaasappelen in den
Cultuurtuin. Maar hoe verbaasd stonden wij te kijken
over de uitbreiding die deze kweekerij heeft ondergaan.
In eindeloze rijen ziet men, bed na bed, de jonge
plantjes in het gelid staan. Een fleurig gezicht. En dan
te bedenken, dat die fijne plantjes, overgebracht naar de
velden van groot- en kleinlandbouwer, straks een ruim-
vloeiende bron van inkomsten kunnen worden voor de
kolonie! Vooral voor den kleinen landbouwer zal het een
uitkomst zijn, als deze cultuur hem een loonend uitvoer-
product levert.

Men deelde ons mede, dat er thans in den Cultuurtuin
een 75000 sinaasappelplanten gereed staan voor versprei-
ding aan den landbouw in 1924. De waarde van deze
uitgebreide kweekerij schuilt echter nog niet zoozeer in
het aantal, als wel in de kwaliteit der planten. Het zijn
allemaal planten verkregen door het enten van uitge-
zochte goede soorten op onderstammen van sterke
groeiërs.

Het heeft heel wat moeite gekost, zoo lezen wij verder
in De West, eer men uit de vele soorten sinaasappelen die
hier voorkomen, de goede had uitgezocht die tevens
marktwaardig zijn. Een goede sinaasappel is nog niet
altijd marktwaardig. Wie wel eens op Kwatta is geweest,
zal allicht daar genoten hebben van de lekkere King
varieteit. Deze varieteit bleek echter in Nederland weinig
gewild te zijn. De Surino's, die hier zeer in den smaak
vallen, konden de deskundigen in Nederland niet be-
kooren. Zelfs onze heerlijke mandarijn bleek daar geen
afzet te hebben.

Zoo heeft men ettelijke maanden lang tal van sinaas-
appelen beproefd — in dit geval geproefd — en die dan
naar Nederland gezonden om opnieuw beproefd te wor-
den. En alleen die soorten, welke aan beide zijden van
den Oceaan in den smaak bleken te vallen, heeft men
gebruikt voor de kweekerij.

Professor Stahel stelt voorop, dat bij een cultuur op

eenigszins grootere schaal, de soorten gescheiden moeten
blijven. Een mengelmoesje van allerlei soorten door
elkander levert natuurlijk moeilijkheden op bij versche-
ping en afzet. Ook daarvoor is de kweekerij nuttig. Men
weet precies welke soort men krijgt.

Zeer bemoedigend is, dat de herhaalde verscheppings-
proeven hebben aangetoond, dat de afstand geen be-
zwaar is voor het vervoer. Koelruimen zijn voor sinaas-
appelen niet noodzakelijk. Een sinaasappel, die volkomen
gaaf is, rot niet; zij droogt alleen uit op den duur. Het
succes hangt dus geheel af van de zorgvuldige behande-
ling der vruchten en van een goede verpakking. De land-
bouwer moet zorgen, dat de vruchten met de noodige
voorzichtigheid worden geplukt en daarna behoort de
verpakking te geschieden volgens technische eischen. Dit
laatste is voor de landbouwers niet mogelijk, zoodat de
verpakking zal moeten geschieden door een centrale
inrichting te Paramaribo. In andere landen heeft men
daarvoor machinale inrichtingen. De vruchten worden
machinaal gedesinfecteerd (tegen rotting) gewassen,
gedroogd en naar grootte gesorteerd, terwijl zij bovendien
door personen die op den duur groote vaardigheid
verkrijgen in dit werk, naar kwaliteit worden gesorteerd.
Doordien alles machinaal gaat, worden de kosten der
verpakking teruggebracht tot een kleinigheid, misschien
nog geen dubbeltje per kist.

Nu er in Suriname belangstelling bestaat voor de
cultuur van sinaasappelen — en op goede gronden wordt
aangenomen dat deze een behoorlijk winstgevend bedrijf
kan worden — zal zoo spoedig mogelijk ook de oprich-
ting van een centrale gelegenheid voor verpakking hier
dienen te worden overwogen.

Dat er veel belangstelling is voor deze zaak, blijkt uit
het feit, dat het looppand jaar reeds ruim drie duizend
geoculeerde planten werden betrokken van den Cultuur-
tuin, terwijl nu reeds een 14000 planten voor het volgend
jaar zijn besteld.

Men schat, dat op dit oogenblik ongeveer vijf duizend
vruchtdragende boomen in de districten Commewijne en
Suriname aanwezig zijn, wat reeds voldoende is voor een
uitvoer van 14000 kisten per jaar. Bij het beschikbaar
plantmateriaal, kan de oppervlakte in cultuur reeds in
het volgend jaar op ten minste het tienvoudige worden
gebracht, zoodat in korten tijd de uitvoer van sinaas-
appelen een groote vlucht kan nemen.”

In hetzelfde artikel doet „De West” belangrijke mede-
deelingen over de cacao. Men beschikt in den Cultuurtuin
over een aanzienlijke hoeveelheid geënt materiaal van
uitgezochte goede cacao-boomen in Suriname. Zoo heeft
men nakomelingen van buitengewoon goede dragers van
de plantages Suzannasdaal, Geversvliet, Gloria, enz.
Achter het stoomgemaal staan o.m. boompjes afkomstig
van een moederboom op Suzannasdaal, die gemiddeld
jaarlijks zoowat 13 kilogram cacao opleverde. Deze
moederboom heeft zichzelf dit jaar overtroffen en ruim
tweintig kilo cacao opgeleverd. Een tiental nakomelingen
die in het veldje achter het stoomgemaal staan, zijn thans
vijf jaren oud en hebben dit jaar gemiddeld 2 kilogram
cacao per boom opgeleverd. Deze jonge boompjes hebben
dus reeds het normaal product geleverd van een vol-
wassen cacaoboom. Dit is een bemoedigende aanwijzing
van wat door selectie te bereiken is. Dr. Stahel is echter
de eerste om te waarschuwen tegen overdreven ver-
wachtingen. Indien het echter gelukt om door selectie de
productie op te voeren tot gemiddeld ruim drie kilo per
boom, lijdt het geen twijfel of de cacao-cultuur zal weder
met behoorlijke winsten kunnen worden uitgeoefend.

„Het selectiewerk van ons proefstation, — aldus be-
sluit „De West” het interessante overzicht — dat de
bewondering opwekt van alle deskundigen, opent nieuwe
verschieten voor den landbouw. De tijden zijn slecht,
maar voor het proefstation is het nu juist de tijd om te
zorgen, dat overvloed van goed plantmateriaal aanwezig
is wanneer de omstandigheden veroorloven om weder
met volle kracht te werken.”

De totale goudaanvoer bedroeg de laatste twee jaren
tot eind October:

Districten.	1923.	1922.
Suriname	108.108	88.660
Saramacca	22.506	12.938
Marowijne	7.323	7.653
Lawa	186.304	197.432
Totaal	324.241	306.683 Gram.

Naar „De Surinamer” verneemt heeft het Bestuur reeds
maatregelen getroffen om de anchylostoombestrijding
voort te zetten.

BESCHIKBAAR.

P. H. MATLA Pansier-
straat 33 **SCHEVENINGEN**

Motor- en
Rijwielhandel

Reparatie-
Inrichting

MOFFELN EN NIKKELEN ZEER BILLIJK

AÇOKA

Drama in vier bedrijven door G. GONGGRIJP
 Bandversiering van SOERJOWINOTO
 Prijs ingenaaid f 3.40 Gebonden f 4.90
 Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
 en bij de Uitgeefster

Uit de persbeoordeelingen:

„... Het Nederlandsche volk zou zichzelf te kort doen, indien het Açoka niet vasthield en het tot zijn blijvend bezit maakte als een zijner uitnemende scheppingen”.

(L. J. M. Feber in *De Maasbode*).

„... De brandende vragen van onzen tijd hebben grooten invloed op het werk uitgeoefend, en menige gedachte uit het Açoka-drama, de hoofdlijn niet het minst, loopt parallel aan de stroomingen, die in het geestelijke leven van onze dagen aandacht eischen. Deze Açoka-figuur is een mensch. Een mensch, bewogen door machtige driften, ontroerd door diepe en smartelijke gevoelens, aangeraakt door verheven wijsheid”.

(Herman Middendorp in *De Nieuwe Gids*)

„... Hier is al dadelijk de distinctie, die wij op het tooneel zoo ongaarne missen. Açoka, de hoofdfiguur, is een menschelijke koning — ware hij in onzen tijd geboren, men zou hem wellicht voorzitter van den Volkenbond hebben gemaakt — doch hij is geenszins een gekroond democraat of president van de republiek. Hij blijft — eere den schrijver — Majesteit, in den besten zin”.

(Top Naeff in *De Amsterdamer*).

„... De groote rijkdom van dit werk ligt in zijn idealiteit; de geestelijke ontroering is een adel er van. Als men bij dit werk vergelijkt al hetgeen gemeenlijk voor Nederlandsch tooneelwerk doorgaat, dan voelt men direct welk een hooge vlucht de heer Gonggrijp heeft genomen”.

(Johan Koning in *De Hollandsche Revue*).

Uitgave van „Ādi Poestaka”

Boekhandel en Uitgeversmaatschappij

Laan v. Meerderv. 332 - Den Haag - Tel. M. 5611

BEZOEKT DE TOONKAMERS van Oost- en West-Indische Kunstnijverheid

Heuistraat 19 - Den Haag

Toegang vrij.

Iederen werkdag geopend van 10—6 uur; 's mid-dags tusschen 12—2 uur gelegenheid tot het ge-bruiken van *nassi goreng* of *bamie*. Donderdags *djanganan (gado-gado)* tegen f 0.75 per portie en 's Zaterdags rijsttafel à f 1.50 en f 0.75.

Tusschen 3—6 uur thee of Indische stroop met *kwee-kwee*, à f 0.25 per portie.

De zelfgemaakte stroop (rose, assem, vanille en ananas) is ook per flesch verkrijgbaar à f 1.20.

Pas ontvangen een collectie *akar bahar arm-banden* tegen de reumatiek à f 2.50 per stuk.

Wissel In- en Verkoop
 Credietbrieven
 Telegrafische
 Uitbetalingen

Hollandsche Bank voor West-Indië

Heeregracht 252 AMSTERDAM Telefoon N. 3290
 CURAÇAO
 130
 Belast zich met alle Bankzaken op West-Indië,
 Venezuela, Columbia en Midden-Amerika.

Incasseringen
 Handelsinformaties
 Rembours- en
 Document.-Credieten

In de districten Nickerie en Saramacca wordt daar-medede reeds voortgegaan.

In ons nummer van 13 December schreven wij over het sluiten van scholen waarvan de bevolking te gering geworden was omdat de gelden niet meer beschikbaar gesteld waren om kinderen van naburige plaatsen per boot naar de scholen te brengen. Wij schreven daar o.m.: „Het bestuur onderzoekte wat er in andere schaars bevolkte landen wordt gedaan om de kinderen niet van onderwijs verstoken te laten.”

In aansluiting hiermede knippen wij uit de N. R. Ct. van 29 December, Av.blad D, het volgende bericht: „De leerlingen der opgeheven openbare lagere school te Rouven worden nu op kosten der gemeente dagelijks naar de school te Staphorst gebracht. Dit kost de gemeente per jaar ± f 700.”

De heer G. J. Staal, oud-gouverneur van Suriname, is benoemd tot lid van het hoofdbestuur der Ned. Zending-Vereeniging en heeft deze benoeming aangenomen.

Curaçao.

Watervoorziening.

Hierover heeft de *Amigoe* een uitvoerig stuk, dat ons belangrijk genoeg voorkomt, om het hier in zijn geheel op te nemen.

„Het Gouvernement heeft onlangs de gronden van *Bonabista* aangekocht. Daar wonen ongeveer een 300 menschen en deze zullen nu wel allen naar elders moeten verhuizen. Den wanbetalers is reeds aangezegd op korten termijn hun huurgrond te ontruimen.

De aankoop van *Bonabista* is een onderdeel van het Gouvernementeel plan van de watervoorziening, waarvan ook de aankoop van de plantage *Hato* en de bouw van den grooten regenbak met watervang op *Maria Pompoena* achter *Viaen* een ander onderdeel vormen. Het is tegenwoordig, bij het nijpend gebrek aan drinkwater, zeker wel de meest geschikte tijd om voor het plan van watervoorziening gehoor en belangstelling te vinden.

Zoodra de regen bij stroomen neerplast, voelt meestal niemand op Curaçao meer iets voor watervoorziening, vergeet men dat watergebrek hier een chronisch verschijnsel is.

Wij weten wel, dat het tegenwoordig plan van het Gouvernement aan het nu heerschend gebrek aan drinkwater geen einde zal maken, doch elk plan, dat dit gebrek in de toekomst binnen engere grenzen kan inperken, verdient aanbeveling, goedkeuring en steun.

Het Bestuur heeft ons nog geen bijzonderheden van haar eigenlijk plan, zooals het door den mijningsgenieur Molengraaf is ontworpen en uitgewerkt, meegedeeld. Doch enkele onderdelen van het program worden althans in zwakke lijnen reeds kenbaar uit de koop van terreinen, die het Gouvernement in den laatsten tijd, in verband met dit plan, reeds gesloten heeft.

Zooals men zegt, levert de bron van *Hato* zelfs in den droogsten tijd nog een 300 M³. water per etmaal. In den regentijd is dat natuurlijk belangrijk meer. Nu gaat dat verloren. Doch wanneer dat bijeenvergaderd en opgespaard wordt voor tijden van watergebrek, en b.v. in een hoog-reservoir opgepompt en in een pijpleiding naar de stad gevoerd en op bepaalde plaatsen en gros en en detail gedistribueerd wordt, is minstens het Westelijk deel der haven afdoende gebaat. Die pijpleiding kan natuurlijk ook door de haven naar de Oostzijde worden doorgetrokken, ofschoon dit stellig met veel waterverlies zal gepaard gaan.

Hetgeen door het Gouvernement op *Maria Pompoena* in den laatsten tijd tot stand gebracht is, kan Pietermaai na den eersten regentijd in den nood voorzien.

Op het laagste gedeelte van dat terrein is een groote regenbak van 13 M. lang en 13 M. breed en een diepte van ruim 3 Meter gebouwd. De inhoud bedraagt derhalve ruim 500 M³. of een half miljoen liter. Om dien regenbak van water te voorzien, is op den nabijliggenden heuvel een regenvang geconstrueerd.

Die heuvel van kalksteen is schoongemaakt, de gaten met cement opgevuld en het geheele oppervlak over ongeveer 1/3 H.A. gecementeerd. Bovendien is dat geheele terrein door prikkeldraad voor geiten en kwaadwilligen afgesloten.

Bij een gemiddelden regenval van 500 m.M. per jaar zou dat 1500 M³. water opleveren, zou dus die regenbak drie keer per jaar opnieuw kunnen gevuld worden. Practisch zal dit laatste wel niet mogelijk zijn, omdat in den regentijd, wanneer de regenbak overloopt, het

water vrijwel onverkoopbaar is, zoodat het dan noodeloos zou wegloopen. Veel raadzamer zou het dus zijn, indien deze proef slaagt, naast den bestaanden regenbak nog een andere, van iets grootere afmeting bij te bouwen, waarop te voren reeds gerekend is.

Alvorens dit water langs het kanaal in den regenbak stroomt, passeert het twee zinkbakken, waar eventueel zand en vuil bezinken en belet worden mede in den regenbak te vloeien.

Het geheel is zeer practisch ingericht en geeft zeer zeker een gedeeltelijke oplossing van het vraagstuk van drinkwatervoorziening speciaal voor Pietermaai.

Het ligt natuurlijk voor de hand, dat dit water eerst verkocht behoort te worden, wanneer zich werkelijk gebrek aan drinkwater begint te doen gevoelen. Anders zou het kunnen gebeuren dat het water reeds voor een miniemen prijs aan den man is gebracht, terwijl overal de regenbakken nog ruim voorzien zijn.

En dat kan de bedoeling van het bouwen van dezen regenbak toch zeker niet geweest zijn.

Scheepvaartbeweging.

„De schepenlijsten in dit nummer”, schrijft de *Amigoe*, „geven weer stof tot verschillende opmerkingen.

Schijnbaar heeft de zeilvaart deze maand met zijn 136 schepen een grooten sprong vooruit gemaakt.

Doch bij nader beschouwen zal men zien, dat die groote toename alléén te danken is aan de 37 schepjes van paarlvisschers van Pampatâr (op het eiland Margarita), die hier aanleggen om provisie enz. in te nemen om verder hun reis naar de kust van Goagira voort te zetten, om daar paalen te gaan visschen. Het is wel te voorzien, dat in de eerste jaren nog dat bezoek van die visschers van Margarita in October en over eenige maanden opnieuw na afloop van het seizoen zal blijven aannouden. Doch deze toevallige stijging van het aantal schepen geeft toch geen zuiver beeld van den stand van onze eigen zeilvaart.

De Stoomvaart heeft in de afgelopen maand met zijn 140 stoomschepen met ruim 3/4 miljoen bruto M³. inhoud weer een record geslagen.

Nog frappanter is die toename, wanneer men ze vergelijkt met einde October van het vorig jaar.

Einde Oct. 1923 1248 st. 6.049.058. M³.
 Einde Oct. 1922 974 st. 4.344.102 M³.

een verschil van 274 st. 1.704.956 bruto M³. inhoud. Een zeer groote vooruitgang dus.”

Later kon dit bericht nog aangevuld worden met de mededeeling, dat op Zondag 11 November niet minder dan tien booten binnenkwamen: 2 Amerikaansche van de Red D-line, 1 Duitse, 2 van de K. W. I. M. (W. I. Scheepvaartmaatschappij?) en 5 van de „Petroleum”. Maandag d.a.v. kwamen 6 booten binnen: 1 Fransche, 1 Spaansche, 1 Venezolaansche en 3 Hollandsche, in het geheel lagen toen 22 stoombooten in de haven.

De schepen der C.P.M. maakten in October 85 reizen, zoodat van bovengenoemde 140 stoomschepen er 55 andere zijn, „een getal, dat... veel grooter is dan ooit vóór den oorlog in één maand het geval was.”

Draadlooze in Venezuela.

La Cruz deelt mee, dat de regering van Venezuela met een bekende Hollandschen ingenieur Frits van der Woude eene overeenkomst aangegaan heeft om den draadloozen telegraafdienst aldaar te hervormen en alle verbeteringen aan te brengen, die de welschap in den loop der jaren uitgevonden heeft.

Hulplandbouwkundige.

Als hulplandbouwkundige met bestemming voor St. Eustatius is aangekomen de heer R. F. Baay.

Commandant Appel

heeft volgens een bericht in de *Amigoe* van 7 November 11. van de Koningin de huisorde van Oranje gekregen. (Zie ook de rubriek „Van week tot week”).

Uit den Verrren Vreemde.

De jaarovergang.

Wij stonden bij de tourniquet, waardoor zij moesten gaan, die vragen van den dag betreffende vreemde koloniën en verre landen hadden over te brengen van 1923 in het nieuwe jaar. Overstelpend was het gedrang bij de draaikruk, lang was de file. Ieder moest kort melden welke kwestie hij vcerde, met een korte toelichting daarbij. Hoe hard wij werkten, hoe kort wij de aantekeningen

Wanneer U bij uw leverancier van Geldersche worst, de worst ontvangt met een loodje gemerkt „Anton Hunink, Deventer”, dan verzekeren wij U, dat die Worst van prima Geldersche varkens bereid is en door vakmannen gemaakt is, terwijl wij ons verantwoordelijk stellen voor de qualiteit.

Anton Hunink, Deventer.
 Hofleverancier.

BESCHIKBAAR.

S

MEUBELHUIS „DE WEST“
COMPLETE MEUBILEERING
 UITERST BILLIJKE PRIJZEN
DEN HAAG - WEST-EINDE 73

maakten, niet alles, lang niet alles konden wij weer-geven.

Eerst waren wij nog uitvoerig, zoo toen het dictator-dossier overgegeven werd.

Lenin, als dictator de verpersoonlijking van Pétat c'est moi.

In Turkije Kemal pacha, een dictator, die den sultan noopt tot heengaan, om zich tot hoofd zonder kroon van de nieuwe republiek te doen aanwijzen.

In Griekenland een dictator vertoeyend in den vreemde, Venizelos, die het zijn aanhangers kwalijk neemt den koning met buitenlandsch verlof gezonden te hebben, en die zelf weinig lust toont naar 'rijk zonder hoofd terug te keeren; al heeft hij niertoe ten slotte toch maar besloten.

In Italië een dictator, die den koning wel wil laten aanblijven, zoolang Z. M. zich gelieft geheel naar Mussolini's wenschen te voegen.

In Hongarije Horthy, de dictator tegen eigen wenschen in, die liever weer een koning aan zijn land zou geven, maar het oogenblik hiervoor niet gekomen acht.

In Beieren von Kahr, die, tot dictator uitgeroepen, het oogenblik eigenlijk wel gekomen acht om de monarchie te herstellen, maar geen pretendent vindt „geschikt en genegen“.

In Spanje een dictator Primo de Rivera en een koning, die 't best samen kunnen vinden, en broederlijk macht en aanzien deelen.

Naast deze dictators, die erkennen zulks te zijn, heeft Frankrijk zijn Poincaré, die zich verontwaardigd verweert tegen de voorstelling als zou hij zich een deel der macht aanmatigen, welke aan den president der republiek toekomt.

Met 't maken van dergelijke aankondigingen schoot de file niet op, er moest tot korthed aangemaand worden.

Terwijl de Fransche- en de Engelsche pers zich verheugen over de met Spanje te Parijs ineengezette overeenkomst voor Tanger, trekken wijze diplomaten een bedenkelijk gezicht. De Spaansche vertegenwoordigers loch hebben een voorbehoud gemaakt, waardoor eenige twijfel is uitgedrukt of Madrid het verdrag wel zal willen ratificeeren, en de ontstemming van Mussolini over de uitsluiting van Italië bij de besprekingen, kan haar invloed nog doen gelden op de zoo hartelijk bevriende Primo de Rivera en koning Alfons.

Raisoeli heeft bij zijn doodbericht zelf kunnen lezen, hoe hij besproken zal worden wanneer hij na den zesden of zevenden loozen keer, eens heusch dit ondermaansche zal verlaten.

De Middellandsche zee mogendheden blijken van oordeel te zijn, dat de bemoeienis van West-Europeesche mogendheden met de aangelegenheden van de zaken van de oude wereldzee haar tijd heeft gehad. Daar zet zich vermoedelijk de kiem voor een nieuwe wereld-geschiedenis-verhouding. 't Is overal een zoeken naar nieuwe relaties en nieuwe débouchés. Overal dat is niet alleen in Europa, maar in alle oorden en in alle richtingen.

Roemenië, Turkije, Servië, Italië, Frankrijk, Groot Britannië, N. Amerika, Zweden, Denemarken, Polen, blijken allen doende te zijn om onderhandelingen met Rusland te voeren over weer aan te knopen handels- en diplomatieke relaties, minder omdat elk dier mogendheden zelf erg genegen is, danwel omdat men anderen den voorrang niet zou gunnen.

Bijna geen land ter wereld op het wordt geteisterd of bedreigd door communistische woelingen, gesteund of aangemoedigd door de Sowjet-propaganda. Deze werd echter vermoedelijk ook wel gezocht en ontdekt waar zij niet is.

Ongeveer zoo is het ook gesteld met de petroleum. Deze doortrekt sterk alle internationale combinaties van staatkundige- en van handelspolitiek, maar vermoedelijk meent men deze ook wel eens te ruiken waar hij niet is.

De Volkerenbond wil geleidelijk aan breken met de uitsluiting van eenige staten! Maar nu weigert Rusland in te gaan op de uitnodiging om te Genève aan te zitten ter bespreking van de uitbreiding van het maritieme ontwapeningsverdrag van Washington, omdat het congres in Zwitserland wordt gehouden, waar zijn vertegenwoordiger Worofski is vermoord en de moordenaars ongestraft zijn gebleven.

Wij beoordeelen niet, wij teekenen slechts op, wat wij als hangende kwesties hooren overgeven.

A propos van maritieme ontwapening! De Britsche admiraliteit heeft besloten het Atlantische eskader zijn eerstvolgende vlootmanoeuvre te doen houden in de Middellandsche zee, in samenwerking met het in deze zee gestationeerde eskader. Het operatiegebied is de zee om Majorca; het ligt toevallig tusschen Spanje en Italië, die door Engeland met wantrouwen worden gadesgeslagen.

Rund-, Kalfs- en Varkensslagerij „HOUTRUST“
 Obrechtstraat 628 Tel. M. 4719
 Levert uitsluitend de kwaliteit Hollandsch versch geslacht tegen billijke prijzen & Nette bediening
 Thuisbezorging zonder prijsverhooging
 Aanbevelend, **F. Ph. SATONY**
DEN HAAG OBRECHTSTRAAT 628

Groot Britannië heeft pas de vertegenwoordigers der dominions naar huis laten vertrekken, met de ter Rijksc conferentie gemaakte afspraak, die in hoofdzaak steunde op het beginsel van protectie en voorkeurrechten, en nu hebben waarachtig algemeene verkiezingen aan de regering een afkeuring voor deze politiek toegediend, en het vrijhandelstelsel toegejuicht. Deze kwestie, wier belang veel verder reikt dan het groote gebied der Britsche landen en koloniën, werkt ook mede om Engeland tot een der staten te maken, die met een ministerieele-crisis het nieuwe jaar ingaan.

Aan de volvoerde of ontworpen plannen om de techniek van onzen tijd dienstig te maken aan de verkenning van Afrika, en het scheppen van nieuwe handelswegen door het zwarte werelddeel heeft de firma Peugeot te Parijs er weer, een per auto met rupsbanden, toegevoegd. De kolossale tocht gaat ook door Klein-Azië.

10.000 K.M.: Dakar, Bamako, Stanleyville, Elisabethville, Kimberley, Kaapstad, Johannesburg, Pretoria, Salisbury, Tabora, Lado, Sennar, Khartoem, Berber, Assocan, Damascus, Aleppo, Smyrna, Konstantinopel.

Een Afrika-reiziger met groote ondervinding, kapitein Délingette zal, volgens het plan, de reis in October 1924 inzetten.

Luitenant Simonet van het Belgische leger is voornemens van Brussel naar Boma, in Kongo, te vliegen. Zijn collega Daye heeft eenzelfde plan via Kaïro.

Hierbij aansluitende verdient het besluit vermelding van den Engelschen majoor Blake, wiens vorige poging van een wereldronde vlucht in Britsch-Indië moest worden afgebroken, om die poging in 1924 te hervatten.

Weer naar Afrika terugkeerende, hooren wij van een station voor draadlooze telegrafie bij Kliphoevel in de Kaaprovincie, dat zal kunnen correspondeeren met Engeland en andere Europeesche landen, met Australië en Britsch-Indië.

De verkiezingen voor de provinciale raden in Zuid-Afrika hebben een zoodanigen vooruitgang gebracht aan de gecombineerde Nationalisten en Arbeiders, de „Nat. Lab. Pact“, zoodals de Engelschen zeggen, tegenover de andere combinatie van Unionisten en Sap (Z.-A. partij), dat voor de algemeene Volksraadsverkiezingen, die in 1924 kunnen plaats hebben, de kans groot wordt geacht de meerderheid van generaal Smuts te zien overgaan op een meerderheid voor generaal Herzog.

Smuts is de verpersoonlijking van de samenwerking der beide blanke rassen op voet van gelijkheid. Om Herzog scharen zich vooral zij, die Zuid-Afrika als het land van de Hollandsche Afrikaners beschouwen.

Maarschalk Lyautey hoopt in 1924 de onderwerping van Fransch Marokko te voltooien; de Spaansche regering weet nog altijd niet hoe haar Marokko-kwestie aan te vatten.

Het bereiken van de Sarkofaag, welke men verwacht in het graf van Toet-ank-amen te vinden, gaat met zooveel bezwaren gepaard, dat bijgeloovigen aanwijzingen in overvloed kunnen vinden voor bewaking, bescherming en tegenwerking door stille krachten. Het leeghalen van het graf zal in 1924 nog wel niet voleindigd worden.

Bij de Afghaansche grens zijn Britsch-Indische blanke- en bruine troepen, van alle wapens met veel vliegtuigen samengetrokken. Dit heet te geschieden om de Afghaansche regering te bewegen voldoening te geven, voor den op Engelsche officieren in het grensgebied gepleegden moord. Van Russische zijde wordt beweerd echter, dat een gelegenheid gezocht en aangegrepen is om den invloed van Moskou in Afghanistan te niet te doen. Nog een andere lezing schrijft Afghanistan zelf agressieve bedoelingen ten opzichte van Britsch-Indië toe, de sterkte van de door den Emir verzamelde macht van 20.000 man zou hierop wijzen. Intusschen doet de Emir zijn best om de schuldigen aan den moord op te sporen. Er is dus nog hoop op een vredelievend verloop.

In Madras ried Mahomed-Ali, op het Indisch Nationaal Congres aan, Gandhi's non-coöperation door te zetten, en de actie door geheel Indië te organiseren. Hij bepleitte een hervatting van de samenwerking tusschen Hindoe en Moslim, om den eisch tot zelfbestuur voor Indië meer kracht te kunnen bijzetten.

De expeditie onder hoofdleiding van generaal Bruce zal een derde poging ondernemen ter bereiking van den top van de Mount Everest.

In Zuid China wil de zich daar tot president verheven dr. Sun Yat Sen de financiën herstellen door aan de mogendheden, die nog aanspraak hebben op een schadeloosstelling voor hun aandeel in gesloten leeningen en die hiervoor de overschotten der douanenopbrengsten

G. J. R. VAN DER GAAG & ZON
 GROENMARKT 27
 TELEPHOON No. 2512
 DROGERIEN :: CHEMICALIËN
 DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

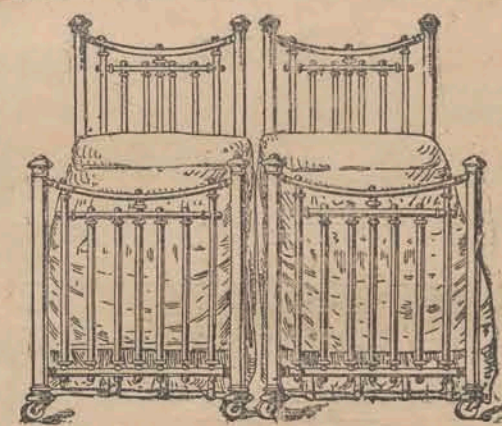
DE
„ADI POESTAKA“
 UITGEVERS-MIJ EN
 ALGEMEENE BOEKHANDEL

Laan van Meerdervoort 332 's-Gravenhage
 levert

ALLE WERKEN OP ELK GEBIED

Studieboeken voor Lager-, Middelbaar- en Hooger Onderwijs; Leer- en Woordenboeken voor Indonesische, Algemeen-Oostersche en Moderne Europeesche Talen

W. J. M. SIMONIS
 voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.
 GROENMARKT 34, over de Prinsstraat.
 TELEFOON H. 4420 DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN
 Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.
 Magazijn geopend van 8 1/2 tot 6 uur.

LEDEN VAN DE VER. „OOST EN WEST“
 hebben op vertoon van hun Lidmaatschapskaart toegang tot de Clublokale Restaurant en Leeszaal van de Amsterdamsche Burgerwacht, Singel, hoek Vijzelstraat Amsterdam.

Zij kunnen er elken Maandagmiddag tusschen 12 en 2 uur Bestuursleden van de Afdeeling Amsterdam der Vereeniging Oost en West aantreffen.

EINDHOVENSCHE BOOMKWEKERIJ
 TEL. 634 EINDHOVEN TEL. 634
 LEVERING VAN ALLE SOORTEN
BOOMEN EN PLANTEN
 TEGEN SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN
 SPECIAAL ADRES VOOR HET
 AANLEGGEN VAN LUSTHOVEN, TENNISBANEN, ENZ.

N. V. Meubelfabriek „DELTA“
 Van Broekhuizenstraat 26-28-30 - Telef. 893
NIJMEGEN
 Wij kunnen U momenteel aanbieden: S
Complete Huiskamers van af f 315.-

**VLEUGELS, PIANO'S
KUNSTSPELPIANO'S
ORGELS**

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het
gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

**KANTOORBOEKEN
LOSBLADIGE BANDEN**

VOOR ALLE DOELEINDEN
VRAAGT GEILL. CATALOGUS

H. v. RIJMENAM - DEN HAAG
ORANJELAAN 21, Telef. 2157/58

**BINDT GIJ AL ZELF UW MUZIEK
IN EEN H.V.R. BAND?**

Alle bladen liggen volkomen vlak - Vraagt uwen Boekhandelaar

FIRMA J. ASJES Ez.
CARROSSERIE EN RIJTUIGFABRIEK
ALKMAAR

BOUW VAN ALLE SOORTEN RIJTUIGEN,
KOETSEN EN CARROSSERIEN VOOR
.....PERSONEN- EN VRACHTVERVOER.....

**NEDERL.-INDIË, OUD EN NIEUW
NOBELSTRAAT 20 'S-GRAVENHAGE**

In den nu loopenden jaargang (Mei 1923—April '24)
verschenen de volgende belangrijke, rijk geïllustreerde bijdragen:

- Dr. F. D. K. BOSCH, Een hypothese omtrent den oorsprong der Hindoe-Javaansche kunst.
- S. KALFF, Iets over Blitar.
- Prof. J. A. LOEBER, Een oeroud wapen. II. Het blaasroer in Europa.
- Dr. J. J. PAERELS, De Katoen-cultuur. De cultuur van Gambir in den Indischen Archipel.
- P. B., Boeatan's Expositie.
- Dr. EUG. M. M. PARAVICINI, Over de kapmessen van Nederlandsch-Indië.
- Prof. Dr. PH. S. VAN RONKEL, Een nieuw boek over eene oude beschrijving van Indië en China.
- Jhr. B. C. C. M. VAN SUCHTELEN, De ruïne van het oud-Portugeesche fort op Poeloe Endeh (Zuid-Flores) met naschrift door Dr. G. P. ROUFFAER.
- Een zilveren huldeblijk aan de Koningin uit Borneo's binnenland.
- W. O. J. NIEUWENKAMP, Een kort bezoek aan de eilanden Kisar, Leli en Roma.
- Z. De Sultan van Boeloengan.
- PROF. Dr. N. J. KROM, De waardeering der Hindoe-Javaansche kunst.

— Bodhisattwa van Plaosan.
ANNE HALLEMA, Een meesterwerk van Boeddhistische kunst.
W. O. J. NIEUWENKAMP, Een voorraadschuur en een offerhuisje op Timor.
Th. VAN ERP, Voorstellingen van vaartuigen op de reliefs van den Boroboedoer.

Proefnummer wordt op aanvraag gratis toegezonden.

TRICOT ONDERGOEDEREN
VAN
JANSEN & TILANUS, FRIEZENVEEN

ontvingen, deze opbrengsten niet meer toe te kennen.
Een Britsch-, Amerikaansch-, Fransche vlootdemonstratie voor Kanton wil hiertegen protesteeren. Maar nu dreigt in de groote havenstad Kanton een boycot van goederen uit die landen afkomstig.

Dat Sun Yat Sen in deze niet handelt krachtens een erkende macht, maakt de regeling der kwestie nog te moeilijker.

Een aanslag op den prins-regent in Japan. Het gepeupel trachtte de huizen van Jamamoto, den premier, en andere ministers binnen te dringen. Het ministerie voor den wederopbouw van het land trad af.

Kort te voren had de minister van financiën aan de Volksvertegenwoordiging, als raming van het totaal der door de groote aardbeving van begin September aangebrachte schade, de som van 8 à 12 miljard gulden genoemd.

In Mexiko woedt de binnenlandsche oorlog voort, de kansen schijnen voor de regeringspartij voordeliger te staan dan voor de opstandelingen.

De president van Honduras heeft een 200-tal politieke leiders, mannen van aanzien, in de gevangenis laten werpen in verband met verkiezingsrelletjes, die door dezen op touw waren gezet om de kansen van hun candidaat, generaal Carias op het presidentschap te bevorderen.

Columbia, Ecuador, Mexiko zijn door hevige aardbevingen geteisterd, die wel niet den omvang hebben gekregen van de Japansche ramp, maar die toch meerdere steden in puin hebben gelegd.

Als nieuwste ontdekking van Fridtjof Nansen wordt de uit de Vereenigde Staten medegebrachte mededeeling vermeldt, dat Noord-Amerika zijn buitenland-sche politiek wil wijzigen en uit zijn isolement zal treden. Dit zou aan de langzaam opkomende ontspanning van den algemeenen malaise-toestand in Europa wat voortgang kunnen geven.

William Phillips, de directeur der Canadeesche spoorwegen in Europa, heeft verklaard, dat een krachtige immigratie-politiek naar Canada zal worden gevoerd, o.a. zullen aan jeugdige personen uitgezochte gronden nabij den spoorweg uitgegeven worden.

Burgemeester en Wethouders van Leiden zijn doende om een aantal ingezetenen een toekomst in Canada te scheppen, ook tot ontlasting van de werkeloozenzorg.

Het officieel bureau voor landverhuizing te 's-Hage waarschuwt tegen ondoordacht ingaan op aanbiedingen of voorstellen door Canadeesche wervers gedaan.

De secretaris van de Redactie-Commissie had ons al gewaarschuwd dat onze opsomming te lang werd, hij verklaart nu dat er niets meer bij kan.

Zoo zijn wij bij den overgang naar het nieuwe jaar onvoldaan over ons eigen werk, als altijd, en hebben wij alweer overdaad van stof, als altijd.

Mededeelingen.

Van de Redactie:

Aan den 1en Secretaris van den Bond van Surinamers in Nederland te Amsterdam.

Het verslagje over de lezing van den heer G. Wong Lun Hing, gehouden den 9en Dec. in het Tehuis voor Zeelieden te Rotterdam, kwam in ons bezit. Het is verheugend dat die lezing wederom heeft bijgedragen tot vermeerdering der kennis van Suriname, dank zij ook de door het Koloniaal Instituut beschikbaar gestelde lichtbeelden.

U zult ons ten goede houden dat we het verslag zelf niet in het Kol. Weekbl. opnemen; in de eerste plaats heeft het zijn actualiteit verloren en ook wil het ons voorkomen dat alleen zij die de voordracht bijwoonden, er iets aan zouden hebben.

VERBETERING.

In het artikel van den heer F. Donker Duyvis: „Internationale samenwerking op Bibliographisch gebied” (Kol. Weekbl. van 27 Dec.) is een zinstorende fout gekomen, na de eendecorectie.

Afgedrukt werd: De „Index bibliogra-inlichtingen-bureaux bezitten. De „Index Bibliographicen.” Voor dezen onzin moet gelezen worden: De „Index bibliographicus” is dus een „bibliographie van bibliographicen”.

„POSTBESLUIT DIENSTSTUKKEN”.

Ter kennis van Indische verlofgangers, gepensionneerden en gegadigden voor den Indischen dienst, alsmede van andere belanghebbenden worden gebracht,

dat op 1 Januari in werking treedt het „Postbesluit Dienststukken”, in verband waarmee de vrijdom van post vervalt voor alle brieven en bescheiden aan opgemeld departement of aan een der daartoe behoorende afdelingen of instellingen gericht.

Het is derhalve in het belang van de afzenders, zorg te dragen, dat verzoekschriften, brieven, als anderszins, per post aan den minister, het departement, of een daaronder ressorteërende instelling verzonden, voldoende zijn gefrankeerd.

Niet of niet voldoende gefrankeerde zendingen moeten worden geweigerd.

NECROLOGIE.

Een naamlijst van in 1923 overledenen zal in het volgend Nr. van het Kol. Weekblad worden opgenomen; er was geen plaatsruimte beschikbaar.

Van het Dagelijksch Bestuur:

H.H. Secretarissen en Penningmeesters der afdelingen worden beleefd docht dringend verzocht de wekelijksche mutatie-staten, achteraan in dit blad, geregeld te willen raadplegen.

Mutaties van 26 Dec. '23 tot 2 Jan. 1924.

Nieuwe leden.

- Son Excellence Jonkheer Melvill de Carnbee, Ministre des Pays Bas te Madrid. f 10.—
- L. W. J. Welter, p.a. Boekhandel Sluyter, Stadhouders-kade 62, te Amsterdam. f 5.—
- Mej. J. Staverman, Willem Barentzstr. 13, Utrecht. f 5.—
- Mevrouw H. Altmann—Koopman, Den Haag, p.a. Dames Tetterode, Laan v. Meerdervoort 294. f 5.—
- Cultuur-Maatschappij „Pangledjar”, Den Haag, Frankenslag 150. f 5.—
- P. Gransberg, Westerstraat 25b, Rotterdam. f 5.—
- Ontspanningslokaal der Kadernschool te Magelang, (abon.) f 5.—
- Mevrouw de weduwe C. J. M. Hille—Bulacus Brack te Reeuwijk (bij Gouda). f 5.—
- Landbouw-Maatschappij „Bantool”, Den Haag, Wasse-naarschekade 11. f 5.—

Contributieverhoging.

Mej. A. R. Gransberg, Rotterdam, Westersingel 20b, van: f 2.50 op f 5.—

Afschrijven.

- J. G. Moojen, Assistent-Resident te Bonthain (overleden).
- E. A. A. van Heekeren, Oud-Kapitein N.-I. L. Rotterdam, Rochussenstraat 197a (overleden).
- A. van der Hegge Spiess, oud-Kapitein Art. N.-I. L., Scheveningen, Leuvenstestraat 33 (overleden).

Adresverandering.

- K. Zeeman, Directeur R.D.N.S., van: Hoogezand (Groningen) naar: Hilversum, Sterrelaan 1.
- Mevrouw E. de Meijer, van: Utrecht, van Hogendorpstraat 25 naar: Blaricum, Huizerweg 211 E.
- W. R. Menkman, Hoofdagent K. W.-I. M., van: Amsterdam, Prins Hendrikkade (Het Scheepvaarthuis) naar: Curaçao. f 10.—
- J. A. H. S. Hanozet Gordon, Gep. Ass.-Resident, te Nice, van: Poste restante naar: Hotel du Louvre, Boulevard Victor Hugo.
- W. de Vries, Leeraar Mulo O.-I., van: Tondano naar: Heemstede (Haarlem). f 5.—
- H. J. van Hasselt, Directeur Gouv. Caoutchoucbedrijf, van: Buitenzorg naar: Arnhem, Korte Walstr. 45. f 5.—
- J. Boes, Off. v. Gezondheid, van: Koeta-Radja naar: Weltevreden.
- A. A. Th. Fortgens, Mil. Apotheker 1ste kl., van: Soerabaja naar: Malang.
- Mr. J. Elshout, Voorzitter Landraad, van: Weltevreden, Dep. v. Justitie naar: Solo.
- Th. H. Dengah, Inl. Landbouwleeraar, van: Tondano naar: Lawang.
- H. M. Plijnaar, van: Soekaboemi naar: s.f. „Kedawoeng” te Pasoeroean.
- J. Rijkse, Leeraar Stovia, van: Tondano naar: Weltevreden.
- J. K. H. Sax, Leeraar Mulo, van: Tondano naar: Solo.
- N. A. Taylor Kraai, Controleur B.B., van: Pekalongan naar: Pemalang.
- H. F. Siebenhar, van: Sas-van-Genf naar: Zutphen, Deventerweg 59.
- Son Excellence le Dr. Hendrik Muller, Ministre des Pays-Bas naar: Palais Nostitz Maltzské Nam, Prague.

UITZENDING DINERS
N. KEUR
TEL. M. 1133 Tel. M. 1133
35 KONINGSPLEIN 35
DINERS AAN HUIS
BEZORGD: f 1.— TOT f 1.40
BE ZORGING DOOR DE GEHEELE STAD

PAUL J. JACOBS
2de Sweelinckstr 73a, h. 2de v. Blankenburgstr.
DEN HAAG
Horloges, Klokken, Pendules, Carillons, enz.
GESORTEERDE JAPAN- EN CHINA-AFDEELING
Atelier voor alle Reparatien
Export naar Oost- en West-Indië.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”
 Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes
 2de SCHUIJTSTRAAT 332 (Duinoord) - DEN HAAG

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H. B. S., Lyceum en Gymnasium
 Afd. B. (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
 teiding voor verschillende examens.
 Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
 Kleine klassen, ruime lokalen. Centr. verwarming. Electr. verlichting

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S
WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155
 Filiaal: 'S-GRAVENHAGE
 Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal: ARNHEM
 Eusebiusb. singel 1a, Tel. 195

Vereeniging „OOST en WEST”.
 HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die gratis hulp wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstreckende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren f 1,50, noemenmaal f 0,75 en diner f 1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. HETINK, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
 1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
 2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs: f 0.50 en f 0.06 frankeerkosten.
- c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkring en Vooruitzichten.
 - No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.) Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
 - No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (Opnieuw herzien). Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - No. XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. XII. Onze Koloniën. Prijs f 0.35 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

- Serie I.
- No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
 - No. 2. Indische toestanden gezien door een Inlander.
 - No. 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
 - No. 4. Sarikat-Islam.
 - No. 5. De Sulkernijverheid in Nederlandsch-Indië.
 - No. 6. De afschaffing van de laatste heereendiensten op Java.
 - No. 7. Denkbeelden der Inlanders van onze Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
 - No. 8. De Europeesche vrouw in Indië.
 - No. 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
 - No. 10. Over de Kolonie Suriname.

- Serie II.
- No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
 - No. 2. Het Javaansch tooneel.
 - No. 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
 - No. 4. De theecultuur op Java.
 - No. 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
 - No. 6. Een doode taal in Indië.
 - No. 7. De inlandse dorpsgemeenschap op Java.
 - No. 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
 - No. 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
 - No. 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

- Serie III.
- No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
 - No. 2. Beroeping in Nederlandsch-Indië.
 - No. 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
 - No. 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.

- No. 5. Nederlanders in Indië.
- No. 6. Het Nederlandsch-Indisch Volkscrédietwezen.
- No. 7. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
- No. 8. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afdeeling 's-Gravenhage is gevestigd Heulstraat 17 (zetel Hoofdbestuur).

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers en vrachtgoederendienst.

BESCHIKBAAR.

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

C. HOYNG

SPIJSTRAAT 20-22 DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT

KRISTAL - PORSELEIN

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ., ENZ., UIT DE PLATEELBAKKERIJ „ZUID-HOLLAND” TE GOUDA

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen

Garantie voor gave overkomst

Firma JOS. BROUWERS

Wijnhandel

Kantoor:

Noordeinde 202 - DEN HAAG - Tel. H. 2913

SPECIALITEIT in

ROYAL BARSAC

Grand Vin Etampé

à f 2.25 per flesch.

MEDOC, Superieur

à f 1.25 per flesch.

Verder alle merken verkrijgbaar

N.V. GOGARN'S MEUBILEER. MIJ.

MEUBELN
BETIMMERINGEN
BEHANGERIJ
STOFFEERDERIJ

DEN HAAG

ROTTERDAM

NOORDEINDE 64c

WESTNIEUWLAND 13

TELEFOON H. 1076

TELEFOON No. 1774

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”
 Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM

Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa

Agente: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
 AMSTERDAM—ROTTERDAM.

Wereldmerk

L. C. JACOBI voorheen J. F. CUIJPERS
 's-GRAVENHAGE - SOERABAYA
 Regentesselaan 123 bij Regentesseplein Tel. M. 1403

Wendt U voor
**Huur en Huurkoop, Inruilen, Repareeren,
 Stemmen en Transporteeren**
 tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het meest
 bekende adres.

GROOTSTE voorraad, BESTE merken.
SPECIALAAL ADRES VOOR TROPEN-PIANO'S
 UITSLUITEND ORIGINEELE MERKEN.

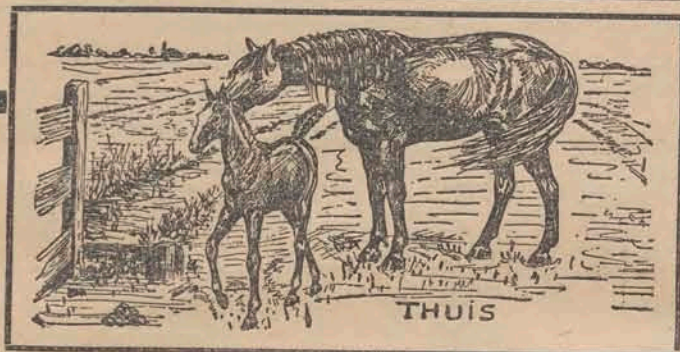
WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleeding wilt laten
 Oppersen, Repareeren, Keeren, Moder-
 niseeren, Vermaken, opnieuw Voeren,
 onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij
 maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”
 Anna Paulownastraat 30a, Tel. M. 4947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

BESCHIKBAAR

De Paardenwereld

Geïllustreerd Weekblad

GEWIJD AAN
**Draverijen, Rensport, Concours-Hippique,
 Fokkerij, Hoefbeslag, enz.**

Abonnement (franco per post) f 6.- per jaar,
 desgewenscht te betalen in 2 halfjaarlijksche
 termijnen van f 3.—.

Bevat o.m. de officiële programma's van de Draverijen en Rennen
 dit jaar te houden op Duindigt.

Afzonderlijke nummers 20 cent

Uitgave: N.V. Drukkerij ten Hagen, Nobelstr. 20, Den Haag

A. SCHRÖDER & Co.
 GROENMARKT 25-26-28 's-GRAVENHAGE

Voortzetting

van onze

JAARLIJKSCHE OPRUIMING

BESCHIKBAAR.

Gramophones en Platen

Doet Uwe keuze bij

MAISON „CHANTAL”

Prins Hendrikstraat 101-103, DEN HAAG, Tel. M. 4739

Hoort de NOUVEAUTE's op onze CHANTAL-RECORDS.

OPERA-FRANÇAISE: Mons. Lynel en Mons. Richard, resp.
 Opera Paris et Bruxelles.

Diverse Aria's: Faust, Barbier v. Sevilla.

Mons. Blaimont: Opera-Lyon, Manon, Herodiade,
 Werther, Tosca, Aida.

DANSES MODERNES: Nuits de Chine, C'est jeune et ça ne sait
 pas, Fernande, Tu verras Montmartre, etc. etc.

Overtuigt U bij ons van de zuivere weergave van
 — ieder genre muziek op CHANTAL-PLATEN. —

VERHUIZINGEN PER

Auto-Tapissières

H. VAN DEN BOLD

APELDOORN :: TELEF. No. 273

Holland-Canada Hypotheekbank

's-Gravenhage - Winnipeg

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage - J. G. COSTER te Winnipeg